

Označavanje poetskog teksta pomoću TEI standarda na primjeru pjesama Antuna Branka Šimića

Bobinac, Ines

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:890174>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-03**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Diplomski studij informatologije

Ines Bobinac

**Označavanje poetskog teksta pomoću TEI standarda na primjeru
pjesama Antuna Branka Šimića**

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Boris Bosančić

Osijek, 2015.

Sadržaj

SAŽETAK	2
1. UVOD.....	3
2. DIGITALNA HUMANISTIKA I RAZVOJ TEI STANDARDA	4
2.1. TEXT ENCODING INITIATIVE - TEI.....	5
2.2. ZNAČAJKE TEI STANDARDA	6
2.2.1. <i>Upotreba i važnost TEI standarda</i>	8
3. OZNAČAVANJE POETSKIH TEKSTOVA POMOĆU TEI STANDARDA	10
3.1. STRUKTURE TEI POETSKOG DOKUMENTA.....	11
3.2. METRIKA	12
3.3. RIMA.....	14
3.4. OZNAČITELJSKE PRAKSE OSTALIH SVOJSTVA POETSKIH TEKSTOVA	17
3.5. PRIMJENA I PROJEKTI TEI OZNAČAVANJA POETSKIH TEKSTOVA	18
4. OZNAČAVANJE PJESAMA ANTUNA BRANKA ŠIMIĆA POMOĆU TEI STANDARDA	20
4.1. UVODNA RAZMATRANJA.....	20
4.2. O POEZIJI ANTUNA BRANKA ŠIMIĆA.....	21
4.3. SVRHA, CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	22
4.4. OPIS ISTRAŽIVANJA.....	22
4.4.1. <i>Provedba postupka označavanja pjesama</i>	24
4.5. RASPRAVA	31
5. ZAKLJUČAK.....	34
LITERATURA	36
PRILOZI	39
PRILOG 1 – <i>BLAGOSLOV_ZITA.XML</i>	39
PRILOG 2 – <i>HIMNOS.XML</i>	40
PRILOG 3 – <i>HOSANA.XML</i>	42
PRILOG 4 – <i>KONAC_KRALJEVA.XML</i>	44
PRILOG 5 – <i>MARIJA.XML</i>	46
PRILOG 6 – <i>MLADIC.XML</i>	48
PRILOG 7 – <i>POST_SCRIPTUM.XML</i>	50
PRILOG 8 – <i>UMORSTVO_DJETETA.XML</i>	51
PRILOG 9 – <i>VECERNJA_PJESMA.XML</i>	53
PRILOG 10 – <i>ZAPUSTENA.XML</i>	55
PRILOG 11 – <i>SIMIC_RJECNIK.XML</i>	57
PRILOG 12 – <i>XSL_DATOTEKA.XSL</i>	60

Sažetak

U radu je opisan postupak označavanja poetskih tekstova pomoću TEI standarda na primjeru pjesama Antuna Branka Šimića. U teorijskom dijelu rada dan je povijesni pregled područja digitalne humanistike te razvoj TEI standarda. U istom dijelu rada, teorijski je objašnjeno označavanje poetskih tekstova pomoću TEI standarda te istaknuta obilježja koja je poželjno označiti. U radu su istaknuti i uspješni svjetski projekti u kojima se rabi postupak označavanja poetskog teksta: Projekt američkih poetskih tekstova, Baza cjelovitih tekstova engleske poezije, Britanske pjesnikinje romantizma (1789.-1832.), Projekt anglosaksonske poezije, Digitalni hram, Projekt Swinburne i drugi. Za potrebe označavanja poetskog teksta odabrano je deset pjesama Antuna Branka Šimića koje karakteriziraju tipična obilježja poetskih tekstova poput rime, metrike i sl. U okviru istraživanja kreiran je i „Rječnik najčešće korištenih motiva u pjesmama Antuna Branka Šimića“ te omogućen prikaz označenih pjesama u pregledniku. Najveći izazovi u provedbi postupka označavanja poetskog teksta odnosili su se na različite postupke analize strukture, rime, metrike, najčešće korištenih motiva i sl. Posebice se to odnosi na postupak metričke analize koji je omogućio označavanje četiri vrste naglasaka hrvatskog standardnog jezika u poetskom tekstu – kratkosilazne, kratkouzlazne, dugosilazne, dugouzlazne - te nenaglašene riječi, proklitike i enklitike. U završnom dijelu rada istaknute su posebitosti označavanja poetskih tekstova pomoću TEI standarda s osvrtom na njegovu primjenu u budućnosti te važnost njegovog daljnjeg širenja i razvoja.

Ključne riječi: Text Encoding Initiative, TEI standard, TEI P5 smjernice, označavanje poetskih tekstova, pjesništvo Antuna Branka Šimića

1. Uvod

Razvojem označiteljskih jezika i područja digitalne humanistike, TEI (*Text Encoding Initiative*) standard istaknuo se kao rješenje pogodno za reprezentaciju humanističkih tekstova u digitalnom okruženju. Također, njegovim se korištenjem ostvarila sustavna suradnja stručnjaka različitih područja. Svrha ovog rada je propitati postupak označavanja poetskih tekstova pomoću TEI standarda na primjeru pjesama Antuna Branka Šimića. Sukladno tome, prvi cilj rada je označiti nekoliko odabranih Šimićevih pjesama TEI oznakama koje ističu obilježja poetskih tekstova. Drugi cilj je kreirati TEI dokument koji će sadržavati rječnik s najčešće korištenim motivima u Šimićevim pjesmama, a koji se pojavljuju u odabranim pjesmama. Treći cilj rada uključuje prikaz označenih pjesama u pregledniku uz stvaranje poveznica između motiva koji se pojavljuju u pjesmama s onima koji se nalaze u rječniku.

Drugim poglavljem započet će teorijski dio rada u kojem će biti dan povijesni pregled područja digitalne humanistike te razvoj TEI standarda. Potpoglavlja će sadržavati opis djelovanja TEI-a, istoimene organizacije zadužene za njegovo održavanje, širenje i daljnji razvitak, a zatim i teorijski prikaz značajki i osnovnih strukturalnih obilježja TEI dokumenata s osvrtom na njihovu primjenjivost, važnost i upotrebu u projektima. U trećem poglavlju teorijski će se objasniti označavanje poetskih tekstova pomoću TEI standarda te istaknuti obilježja koja je poželjno označiti. U pripadajućim potpoglavljima bit će objašnjene strukture TEI označenog poetskog teksta kroz opis korištenja elemenata i atributa koji u njima sudjeluju, nakon čega na red dolazi opis elemenata i atributa koji se koriste za označavanje bitnih obilježja pjesama – rime i metrike s primjerima. U sljedećem potpoglavljju dan je pregled reprezentativnih projekata označavanja poetskih tekstova pomoću TEI standarda u svijetu, od onih dostupnih *online* do onih koji su nastali kao posljedica poučavanja studenata pojedinih fakulteta postupku označavanja teksta. Četvrto poglavlje sadržava praktični dio rada u kojem će TEI standardom biti označene odabrane pjesme Antuna Branka Šimića. Isto poglavlje uključivat će i opis obilježja Šimićeve poezije, svrhu, ciljeve i metodologiju istraživanja te opis provedenog postupka označavanja teksta. Opis će uključivati redosljed koraka te objašnjenja o provedbi postupka označavanja pjesama s pripadajućim primjerima. U sljedećem potpoglavljju u obliku rasprave usporedit će se označene pjesme kako bi se istaknula glavna obilježja i izazovi toga postupka te će se uspostaviti poveznica s obilježjima Šimićeve poezije. U zaključnom će se poglavlju istaknuti posebitosti označavanja poetskih tekstova pomoću TEI standarda s osvrtom na njegovu primjenu u budućnosti te važnost njegovog daljnjeg širenja i razvoja.

2. Digitalna humanistika i razvoj TEI standarda

Digitalna humanistika može se promatrati s više aspekata. Ona uključuje praksu prikaza teksta te oblike njegovog modeliranja uz stvaranje odgovarajućih surogata. Također, ona je način promišljanja, skup ontoloških postupaka, a praksa prikaza teksta oblikovana je za potrebe učinkovite računalne obrade i ljudske komunikacije. Glavni ciljevi digitalne humanistike su dakle, navigacija omogućena prikazom informacijskih prostora koji se nalaze svuda oko nas te razmjena ideja potpomognuta sporazumno utemeljenim ontologijama.¹ Većina stručnjaka slaže se s mišljenjem kako je ona samostalna disciplina, a razlog tomu vide u napretku povijesne filološke metodologije čiji je bitan element računalstvo i njegov utjecaj koji ostaje isti u različitim vrstama podataka pojedinih humanističkih disciplina. U prilog tome ide i činjenica da je digitalna humanistika u sve većoj mjeri dio akademskih programa.²

Razvoj digitalne humanistike započinje 1949. kada je Roberto Busa započeo s radom na indeksu i jezičnoj analizi djela Tome Akvinskog pod nazivom indeks *Thomisticus*. Taj obimni posao rezultirao je trideset i jednim tiskanim sveskom s 36 000 stranica od kojih je prvi objavljen 1974.³ Važnost toga posla veže se uz postupke kojima se Busa koristio. On je djela Tome Akvinskog, u suradnji sa stručnjacima IBM-a (tvrtke kojoj se obratio za pomoć), najprije pohranio na bušene kartice, da bi zatim ista bila obrađena programom za stvaranje indeksa riječi u njihovom kontekstu - konkordancija.⁴ Vidljivo je da uporište digitalne humanistike leži upravo u tim metodama rada. Nakon inicijalnog rada Roberta Buse, tijekom 60-ih godina 20. stoljeća, i drugi su stručnjaci započeli s računalnim analizama različitih vrsta humanističkih tekstova. Jedan od važnijih događaja toga razdoblja je Mortonova analiza Novoga zavjeta kojom je 1963. pokazao da se, prema računalnoj analizi toga teksta, sveti Pavao otkriva kao autor samo četiri poslanice od njih ukupno trinaest. Nadalje, 1964. nastao je termin *računalna stilistika*, a 1965. termin *hipertekst*. Godine 1966. počeo je izlaziti časopis *Computers and the Humanities* u kojima su se počele objavljivati spoznaje područja digitalne humanistike. Od 1967. razvija se program *Count and Concordance Generation on Atlas* (COCOA) koji je brojao riječi u tekstu i stvarao konkordacije. *The Centre for the Electronic*

¹ Usp. Unsworth, J. What is humanities computing and what is not?, 2002.

URL: <http://computerphilologie.uni-muenchen.de/jg02/unsworth.html> (2015-03-21)

² Usp. Orlandi, T. Is humanities computing a discipline?, 2002.

URL: <http://computerphilologie.uni-muenchen.de/jg02/orlandi.html> (2015-03-21)

³ Usp. Fraser, M. A hypertextual history of humanities computing, 1996. URL: <http://info.ox.ac.uk/ctitext/history/index.html> (2015-03-21)

⁴ Usp. Bosančić, Boris. Uloga opisnih označiteljskih jezika u razvoju digitalne humanistike. // *Libellarium*: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova 4, 1(2011), str. 66-67. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/136172> (2015-03-21)

Processing of Documents uspostavljen je 1968. čiji je cilj bio razviti automatizaciju u području proučavanja dokumenata. Već tada je digitalna humanistika zauzela svoje mjesto na sveučilištima.⁵ Tijekom 70-ih i sredinom 80-ih godina 20. stoljeća dolazi do konsolidacije područja. Od 1970. u Velikoj Britaniji počeli su se održavati simpoziji literarnog i lingvističkog računalstva. Važan događaj je i osnivanje *The Association for Literary and Linguistic Computing* (ALLC) koja održava daljnje simpozije i izdaje vlastite biltene „Literary and Linguistic Computing“.⁶ Godine 1976. Lou Burnard uspostavlja *Oxford Text Archive*, a Susan Hockey na Oxfordu održava niz predavanja te time predstavlja svoj značajan rad u okviru područja digitalne humanistike. Andrew Morton 1978. objavljuje *Literary Detection* kojim identificira autore tekstova koristeći statistiku i stilometriju. Najvažniji događaji 80-ih godina 20. stoljeća svakako su razvoj osobnih računala, brzi razvoj interneta te hipertekst. U to je vrijeme, konkretno 1986., nastao označiteljski jezik *Standard Generalized Markup Language* (SGML) kao internacionalni standard ISO 8879.⁷ Taj događaj označio je prekretnicu u području digitalne humanistike, jer se tijekom toga razdoblja pojavila kriza razvoja područja i potreba za unaprjeđenjem arhiviranja i uređivanja tekstova. SGML je nudio sintaksu na kojoj bi počivali označiteljski jezici s vlastitim skupom elemenata za označavanje teksta. Nedugo nakon toga osnovan je TEI koji je razvio istoimeni standard za označavanje teksta temeljen na SGML-u, a čiji su ciljevi bili uspješna razmjena humanističkih tekstova u istraživanjima i uspostava principa označavanja teksta u istoimenom postupku.⁸

2.1. Text Encoding Initiative - TEI

TEI je organizacija koja kolektivno razvija standard za predstavljanje tekstova u digitalnom obliku.⁹ Osnovana je 1987., a njeni zadaci su razvoj, održavanje i objavljivanje metoda za označavanje humanističkih podataka u digitalnom obliku, neovisno o hardveru i softveru. Navedene je godine održan sastanak na koledžu Vassar pod pokroviteljstvom *Association for Computers in the Humanities* i *National Endowment for the Humanities*. Na njemu su se okupili znanstvenici različitih disciplina koji su zastupali vodeća stručna društva, knjižnice, arhive i projekte Europe, Sjeverne Amerike i Azije. Osnivanjem TEI-ja započeo je i rad na smjernicama, a organizaciju su preuzele *The Association for Computers in the Humanities*,

⁵ Usp. Fraser, M. Nav. dj.

⁶ Usp. Bosančić, Boris. Nav. dj., str. 68.

⁷ Usp. Fraser, M. Nav. dj.

⁸ Usp. Bosančić, Boris. Nav. dj., str. 71-74.

⁹ Usp. TEI: Text Encoding Initiative. URL: <http://www.tei-c.org/index.xml> (2015-03-21)

The Association for Literary and Linguistic Computing i *The Association for Computational Linguistics*. Njihovi članovi činili su i Upravni odbor organizacije dok su Savjetodavni odbor činili izaslanici različitih stručnih društava. Njihov rad rezultirao je objavljivanjem nacрта TEI smjernica P1 u lipnju 1990.¹⁰ Tada je bila vidljiva potreba za smjericama više nego za potpunim standardom zbog stvaranja mehanizama za korisnički definirana proširenja i zadovoljenja individualnih potreba.¹¹ Nakon toga, u izradu izmjena i proširenja je od 1990. do 1993. bilo uključeno dodatnih petnaest radnih skupina. U svibnju 1994. nakon novih izmjena, nastala je prva službena verzija TEI smjernica P3. Kasnije su organizirane brojne radionice i seminari kako bi se smjernice predstavile široj javnosti, i kako bi se omogućio njihov daljnji razvoj i poboljšanja. U siječnju 1999. Sveučilište u Virginiji i Sveučilište u Bergenu dali su prijedlog TEI izvršnom odboru o osnivanju TEI konzorcija s ciljem promicanja, razvoja i održavanja TEI standarda. Taj prijedlog bio je usvojen te su im se pridružili Sveučilišta Oxford i Brown.¹² Osim za smjernice, zaduženja TEI konzorcija su organiziranje događaja s ciljem učenja TEI standarda, pružanje informacija o projektima u kojima se koristi, izrada bibliografije publikacija u kojima se spominje te pružanje pristupa softverima prilagođenima ili razvijanima za njegovo korištenje.¹³ Nakon uspostave TEI konzorcija, u lipnju 2002. objavljene su P4 smjernice koje su bile XML verzija P3 smjernica.¹⁴ Te je godine TEI konzorcij objavio i kompletnu verziju *TEI Text Encoding in Libraries: Guidelines for Best Encoding Practices* također s XML specifikacijama, na kojima je s radom 1999. započela *Digital Library Federation* (DLF) radna skupina.¹⁵ Odmah nakon njihove objave započela je revizija sadržaja smjernica, a TEI smjernice P5 objavljene su u studenom 2007.¹⁶

2.2. Značajke TEI standarda

Jedna od važnih značajki TEI standarda je usredotočenost na značenje teksta umjesto na njegov izgled, odnosno format. Tipični programi za obradu teksta pri tome imaju brojna ograničenja jer ne mogu povezati riječi s njihovim kontekstom i značenjem. Oni omogućuju traženje određene riječi te zatim promjenu njezinog fonta, veličine, poravnanja ili boje, ali ne

¹⁰ Usp. TEI. TEI: history. URL: <http://www.tei-c.org/About/history.xml#TEI-TEI> (2015-03-21)

¹¹ Usp. Ide, Nancy M.; Sperberg-McQueen, C. M. The Text Encoding Initiative: its history, goals, and future development. Str. 5-6. URL: <http://www.cs.vassar.edu/~ide/papers/teiHistory.pdf> (2015-03-21)

¹² Usp. TEI. TEI: history. Nav. dj.

¹³ Usp. TEI: Text Encoding Initiative. Nav. dj.

¹⁴ Usp. TEI. TEI: history. Nav. dj.

¹⁵ Usp. TEI SIG on Libraries. A TEI Project: Best Practices for TEI in Libraries, 2011. URL: <http://www.tei-c.org/SIG/Libraries/teiinlibraries/main-driver.html> (2015-03-21)

¹⁶ Usp. TEI. TEI: history. Nav. dj.

moгу dosljedno označiti i pri tome razlikovati, primjerice, osobna imena i nazive mjesta. Sljedeća značajka je neovisnost o softveru. Dokument koji je stvoren u jednom tipičnom programu za obradu teksta ne mora izgledati isto kada se otvori drugim programom. No, informacije u TEI XML dokumentu izgledaju sasvim isto svakome dijelu kôda softvera koji ga koristi. Takav dokument slijed je prepoznatljivih znakova bez tajnih ugrađenih kodova te predstavlja tekst bez obzira na softver koji se može koristiti za vizualizaciju, analiziranje i pohranu sadržaja pri čemu je sadržaj TEI dokumenta prikazan izravno. On, dakle, daje okvir za prikaz teksta i razmatranje o njegovoj važnosti.¹⁷ Također, TEI je neovisan o primjeni što znači da je naglasak stavljen na informacije odnosno podatke neovisno o njihovoj fizičkoj realizaciji. Takva neovisnost označava i različite kontekste tekstova koji se mogu smatrati fizičkim, tipografskim, lingvističkim, formalnim i retoričkim objektima.¹⁸ Još jedna od bitnih značajki je sam razvoj TEI-ja za koji je zaslužna znanstvena istraživačka zajednica. Na tome se temelji njegova dugovječnost te je postignuta kombinacija fleksibilnosti s usredotočenošću na znanstvene potrebe određene zajednice.¹⁹

TEI dokumenti u digitalnom obliku su reprezentirani pomoću široko rasprostranjenog označiteljskog jezika *eXtensible Markup Language* (XML) koji omogućuje prikaz strukturiranih podataka kao linearnog slijeda imenovanih oznaka kojima se reprezentira kako struktura, tako i semantika sadržaja dokumenta.²⁰ Također, struktura dokumenta može biti određena pomoću DTD-ja (*Document Type Definition*) kojim se definiraju imenovane oznake odnosno elementi i atributi te njihov odnos i redosljed pojavljivanja u XML dokumentu.²¹ Svaki TEI XML dokument započinje korijenskim elementom <TEI>. Nadalje, obavezno mora imati zaglavlje <teiHeader> koje sadrži metapodatkovne elemente. Zaglavlje sadrži četiri sekcije - <fileDesc> koja predstavlja bibliografski opis elektroničke građe i izvornika, <encodingDesc> koja sadrži informacije o postupku označavanja teksta, <profileDesc> koja predstavlja ne-bibliografske informacije vezane za tekst te <revisionDesc> sekcija koja sadrži povijest izmjena postupka označavanja teksta. Također, važno je napomenuti kako <fileDesc> sekcija mora sadržavati naslov dokumenta <titleStmt>, informaciju o izdanju <publicationStmt> i informaciju o izvorniku <sourceDesc>. Upravo <fileDesc> sekcija s ta tri

¹⁷ Usp. Burnard, Lou. What is the Text Encoding Initiative. Marseille: OpenEdition Press, 2014. URL: <http://books.openedition.org/oepp/679> (2015-03-21)

¹⁸ Usp. Ide, Nancy M.; Sperberg-McQueen, C. M. Nav. dj., str. 7-8.

¹⁹ Usp. Burnard, Lou. Nav. dj.

²⁰ Usp. Isto.

²¹ Usp. Renear, Allen H. Text encoding. // A companion to digital humanities / uredili Susan Schreibman, Ray Siemens, John Unsworth. Oxford: Blackwell, 2004. URL: http://digitalhumanities.org:3030/companion/view?docId=blackwell/9781405103213/9781405103213.xml&chunk.id=ss1-3-5&toc.depth=1&toc.id=ss1-3-5&brand=9781405103213_brand (2015-03-21)

podatka čini osnovnu strukturu minimalno prihvatljivog zaglavlja TEI dokumenta. Nadalje, tekst dokumenta prikazan je elementom <text> koji sadrži strukturalne elemente, a osnovni su <body> u kojem se nalazi primarni tekst izvora, <head> koji sadrži naslov logičke cjeline izvora, <div> koji omogućuje podjelu teksta u logičke cjeline i <p> koji cjeline teksta dijeli u odlomke.²² Također, postoje globalni atributi koji se primjenjuju sa svakim TEI elementom, a najkorišteniji su @xml:id koji predstavlja identifikator elementa i mora biti jedinstven za taj dokument, @n kojim se označava broj koji ne mora biti jedinstven te oznaka ili ime elementa, @xml:lang koji označava jezik sadržaja elementa i atribut @rend koji pruža informaciju o prikazu elementa kada je to potrebno.²³

Ovakva struktura TEI dokumenta primjenjiva je na različite vrste tekstova, a tome u prilog ide i postojanje elemenata osmišljenih i prilagođenih upravo tome. Za svaku kategoriju dokumenata odnosno vrstu teksta postoji osnovni skup elemenata. Primjeri kategorija/vrsta teksta su: proza - sadrži osnovni skup elemenata; stihovi - podrazumijevaju strukturu unutar linija teksta, označavanje rime i metričke strukture; drama - sadrži popis sudionika, informacije o izvedbi i scenske upute; transkripti govora - sadrže informacije o izričaju, stankama i ostale vremenske oznake; tiskani rječnici - imaju strukturu zapisa, gramatičke i tipografske informacije te terminološke baze podataka koje se sastoje od pojmova i definicija.²⁴ Također, pomoću TEI standarda mogu se označiti i tablice, formule, grafike, zbirke tekstova, grafikoni, glazbene note i tome slično.²⁵

2.2.1. Upotreba i važnost TEI standarda

Utjecaj TEI-ja na akademsku zajednicu je enormno velik jer je TEI prepoznat kao važan alat za dugoročno očuvanje digitalnih podataka i kao sredstvo potpore učinkovitog korištenja tih podataka u različitim područjima. Uz njegovu upotrebu nastaju kritička i znanstvena izdanja književnih tekstova, znanstveni referentni radovi, veliki jezični korpusi te je omogućeno upravljanje i izrada detaljnih metapodataka povezanih s tekstovima zbirke kulturne baštine

²² Usp. TEI Consortium. TEI P5: Guidelines for Electronic Text Encoding and Interchange, 2015. Str. 18-160. URL: <http://www.tei-c.org/Guidelines/P5/> (2013-12-05)

²³ Usp. Burnard, Lou; Sperberg-McQueen, C. M. The design of the TEI encoding scheme. // Computers and the Humanities 29, 1(2005), str. 31. URL: http://www.researchgate.net/profile/Lou_Burnard/publication/220147673_The_design_of_the_TEI_encoding_scheme/links/53ebaeab0cf24f241f138a18.pdf (2015-03-21)

²⁴ Usp. Barnard, David T.; Ide, Nancy M. The Text Encoding Initiative: flexible and extensible document encoding. // Journal of the American Society for Information Science 48, 7(1997), str. 624. URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=9708180455&lang=hr&site=ehost-live> (2015-03-01)

²⁵ Usp. TEI Consortium. Nav. dj., str. 206-636.

različitih vrsta. Također, pomoću TEI-ja je kulturna baština predstavljena u novome rastućem umreženom svijetu te postaje dostupna studentima, znanstvenicima i široj javnosti.²⁶ Jedna od značajki koja je TEI-ju osigurala uspjeh je neodređenost u detaljima oko „kriterija prepoznavanja“ u postupku označavanja teksta što znači da osoba odnosno stručnjak koja označava tekst određuje koji je kriterij dovoljan za prepoznavanje odlomka, dijela ili tehničkog termina teksta. Također, s nekoliko manjih izuzetaka, TEI ne specificira što će identificirati i označiti već ima važnu ulogu prepoznavanja određenog objekta i njegove identifikacije. Na taj način postignut je dogovor o razlikama označavanja tekstova različitih znanstvenih disciplina u kojima je primjenjiv.²⁷ M. Mylonas i A. H. Renear smatraju kako je, uz glavni cilj nastanka TEI-ja, s omogućavanjem razmjene znanstvenih podataka postignuto mnogo više. Njegovom primjenom otkrivene su postojeće prakse, metode i koncepti koji omogućavaju nove metode analize, nove spoznaje i nove mogućnosti prikaza i komunikacije. Također, mnoga zanimanja, discipline i institucije u različitim zemljama povezane su zajedničkim interesima, konceptima, alatima i tehnikama.²⁸

Projekti u kojima je TEI zastupljen u rasponu su od malih istraživačkih primjena do velikih pothvata označavanja teksta. Na službenoj TEI stranici trenutno je prijavljeno njih čak 169. Neki od većih i istaknutijih su *American Memory from the Library of Congress*, *American Verse Project*, *British National Corpus*, *Women Writers Project Sveučilišta Brown*, *Croatian Language Corpus*, *Deutsches Textarchiv (The German Text Archive)*, *English Poetry Full-Text Database*, *Europeana Regia*, *Oxford Text Archive*, *Humanities Text Initiative (HTI) Sveučilišta Michigan* kao i brojni drugi.²⁹ Također, TEI je osobito prepoznat u knjižničnoj zajednici zbog brojnih projekata digitalizacije pri čemu su u spomenutim *TEI Text Encoding in Libraries: Guidelines for Best Encoding Practices* definirane razine označavanja teksta za njihove potrebe. Te razine omogućavaju različite prakse, od automatskog stvaranja teksta i njegovog označavanja do označavanja teksta koje zahtijeva stručno poznavanje sadržaja, analizu i uređivanje.³⁰

²⁶ Usp. TEI. TEI: history. Nav. dj.

²⁷ Usp. Renear, Allen H. Nav. dj.

²⁸ Usp. Mylonas, M.; Renear, A. H. The Text Encoding Initiative at 10: not just an interchange format anymore - but a new research community. // *Computers and the Humanities* 33, 1/2(1999), str. 1-9. URL: <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1001832310939> (2015-06-08)

²⁹ Usp. TEI. Projects using the TEI. URL: <http://www.tei-c.org/Activities/Projects/> (2015-03-21)

³⁰ Usp. TEI SIG on Libraries. Nav. dj.

3. Označavanje poetskih tekstova pomoću TEI standarda

Prema *Oxford English Dictionary*, poezija je kompozicija stihova ili neko usporedivo uređenje jezika u kojem izražavanje osjećaja i ideja daje intenzitet uporabom prepoznatljivog stila i ritma.³¹ Također, pjesme mogu imati različite manifestacije pri čemu mogu biti izražene pismeno ili usmeno, a česta karakteristika su metričke strukture uz uporabu prepoznatljive dikcije, ritma i slika.³² Duljina pjesama varira, no ona nije njihova presudna značajka dok metričke strukture i metaforički jezik svakako jesu.³³

Pri označavanju pjesama pomoću TEI standarda važnost se pridaje upravo navedenim značajkama poetskih tekstova. Tim se postupkom na poeziju gleda kao na skup stihova koji se mogu grupirati na različite načine, a moguće je označiti i dodatne informacije o njima poput rime i metričkih struktura, iako to nije nužno. Neki od različitih načina označavanja su: označavanje pjesama u njihovom širem kontekstu pri čemu se jedna pjesma može tretirati kao objekt interesa, zatim kao dio zbirke i uklopljena u tekstualnu strukturu nekog drugog žanra. Tu su još i označavanje pojedinih stihova, označavanje redaka skupina različitih vrsta uključujući pjesme u cjelini, ustaljene oblike pjesme, strofe i ponavljajuće oblike, nepravilne i narativne oblike, citate, označavanje ostalih aspekata stihova – zaglavlja i brojeva strofa, oznaka govornika, brojeva redaka, rascjepkanih stihova, grupiranih redaka te postupci upravljanja elementima stihova koji se preklapaju, posebice <q> i <quote>.³⁴ Dakle, TEI standardom označava se ono što je *TEI Verse* radna skupina imenovala terminom „struktura stihova“, a ona uključuje skup formalnih svojstava koji razlikuju stihove od proze. Ta svojstva su metrika, rima, hijerarhijske podjele, tipografski raspored te ostala tekstualna distinktivna svojstva literarnog karaktera poput značajki narativne strukture, tematskih obrazaca, retoričkih i stilskih analiza.³⁵

³¹ Usp. Poetry. // Oxford English Dictionary. Oxford University Press, 2015. URL: <http://www.oed.com/view/Entry/146552?redirectedFrom=poetry#eid> (2015-03-21)

³² Usp. Poem. // Oxford English Dictionary. Oxford University Press, 2015. URL: <http://www.oed.com/view/Entry/146514?redirectedFrom=poem#eid> (2015-03-21)

³³ Usp. TEI by example: Tutorials - verse. URL: <http://www.teibyexample.org/modules/TBED04v00.htm> (2015-03-18)

³⁴ Usp. Verse. // The Women Writers Project's guide to scholarly text encoding / urednici Brown University Women Writers Project. Providence: Brown University, 2007. URL: http://www.wwp.northeastern.edu/research/publications/guide/html/verse_outline.html (2015-03-21)

³⁵ Usp. Chisholm, David; Robey, David. Encoding verse texts. // Text Encoding Initiative: background and context / uredili Nancy Ide i Jean Veronis. Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 1995. Str. 100. URL: https://www.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=SZWSAGmjBfIC&oi=fnd&pg=PA99&ots=mbcMLEi1GH&sig=SdUFMZrG-WPVpcZDM4NLsXxjgi8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (2015-03-21)

3.1. Strukture TEI poetskog dokumenta

Poput ostalih pisanih tekstova, poetski tekstovi mogu imati hijerarhijsku podjelu, a ona se može označiti višenamjenskim elementom <div>. No, njihova temeljna jedinica je stih koji se označava elementom <lb> što se više odnosi na metričke nego na tipografske retke. Elementom <lb/> označava se početak novog tipografskog retka. Također, mogu se koristiti neutralni elementi odvajanja poput <seg> ili <ab>. Element <seg> se kod poetskih tekstova često koristi za bilo koju vrstu odvajanja ispod razine pojedinačnih dijelova. Također, može se koristiti za označavanje hijerarhijskih struktura te za identificiranje bilo koje potkomponente retka koja ima sadržaj. Element <lg> ili *line group* može se koristiti za označavanje grupiranja elemenata. On se dakle, sastoji od jednog ili više stihova koji funkcioniraju kao formalna jedinica poput strofe, refrena, stiha, paragrafa i tome slično. Taj element podržava korištenje atributa @type i @subtype.³⁶ Uz elemente <lg> i <lb> preporučljivo je korištenje atributa @n kojim se mogu označiti brojevi strofa i stihova.³⁷ Nadalje, umjesto korištenja <seg> elementa ponekad je jednostavnije koristiti <caesura/> koji označava mjesto na kojem metrički redak može biti podijeljen. Kada je modul stiha uključen u shemu, koristi se atribut @enjamb koji pokazuje da je kraj stiha označen nedovršenom sintaksom na kraju retka. Važno je naglasiti i kako se potpuna pjesma bez obzira na njezinu duljinu može tretirati kao samostalni tekst, a skupina pjesama koje funkcioniraju kao cjelina mogu biti označene elementom <group> ili <text>. Elementom <group> grupiraju se sljedovi različitih tekstova koji se smatraju jedinicom zbog određene svrhe. On se sastoji od elementa <text> koji mogu imati opcionalne <front> i <back> elemente, kao i obavezne <body> elemente.³⁸ TEI smjernice daju Shakespearov sonet kao primjer navedenih osnovnih elemenata i atributa poetskih tekstova:

```
<text>
<body>
<lg>
<lg type="quatrain">
<l>My Mistres eyes are nothing like the Sunne,</l>
<l>Currall is farre more red, then her lips red</l>
<l>If snow be white, why then her brests are dun:</l>
<l>If haieres be wiers, black wiers grown on her head:</l>
</lg>
<lg type="quatrain">
<l>I have seene Roses damaskt, red and white,</l>
<l>But no such Roses see I in her cheekes,</l>
```

³⁶ Usp. TEI Consortium. Nav. dj., str. 145-148.

³⁷ Usp. TEI by example: Tutorials - verse. Nav. dj.

³⁸ Usp. TEI Consortium. Nav. dj., str. 206-212.

```

<l>And in some perfumes is there more delight,</l>
<l>Then in the breath that from my Mistres reekes.</l>
</lg>
<lg type="quatrain">
<l>I love to heare her speake, yet well I know,</l>
<l>That Musicke hath a farre more pleasing sound:</l>
<l>I graunt I never saw a goddesse goe,</l>
<l>My Mistres when shee walkes treads on the ground.</l>
</lg>
<lg type="couplet">
<l>And yet by heaven I think my love as rare,</l>
<l>As any she beli'd with false compare.</l>
</lg>
</body>
</text>39

```

3.2. Metrika

Jedno od obilježja poetskih tekstova na koje se obraća pozornost kod TEI označavanja teksta je metrika. U Hrvatskom leksikonu metrika je definirana kao znanost o tvorbi i nastanku stiha.⁴⁰ Kod njezinog označavanja koriste se atributi @met koji sadrži korisničko označavanje za konvencionalnu metričku strukturu elementa te atribut @real koji podrazumijeva korisničko označavanje za stvarnu realizaciju konvencionalne metričke strukture primjenjive na element. Navedeni atributi mogu se nalaziti uz elemente <lg>, <l>, <div>, ali i uz element <seg>. Glavna svrha metričkih atributa je označavanje konvencionalne metričke strukture više nego njezine stvarne realizacije, dakle pomoću atributa @met. Pri metričkoj analizi koriste se proizvoljne oznake, a primjer iz TEI smjernica su „-“ koja označava metrički nenaglašen slog, „+“ koja označava metrički naglašen slog, „|“ označava granicu između riječi rastavljenih na slogove te „/“ označava kraj retka. Budući da vrijednost @met atributa označava metričku formu pojedinog stiha, struktura <lg> elementa kao cjeline uključuje onoliko ponavljanja obrazaca koliko je redaka u strofi koju taj element obuhvaća. Kada je ista vrijednost atributa naslijeđena elementom <l>, ona se više ne ponavlja. Atribut @real opcionalno može biti naveden kako bi ukazao na odstupanje od obrasca definiranog atributom @met. Uobičajeno je da @real ima istu vrijednost kao i atribut @met istoga elementa. Pri tome je bitno dati točno određenu vrijednost kada se realizacija razlikuje na bilo koji način od apstraktnog metričkog obrasca. Kada se atribut @real koristi u tu svrhu, odnosi se samo na element uz koji je naveden. Također, kod takvoga označavanja poetskog teksta mora se odrediti je li promjena sustavna, uobičajena ili je varijacija povremena, primjerice lokalnog

³⁹ Usp. Isto, str. 208.

⁴⁰ Usp. Metrika. // Hrvatski leksikon. URL: <http://www.hrleksikon.info/definicija/metrika.html> (2015-03-21)

učinka.⁴¹ Ovo je primjer označavanja poetskog teksta korištenjem atributa @met i @real te varijacije kroz lokalnu realizaciju:

```
<lg
type="chevy-chase-stanza"
met="--+--+--+/-+--+--"
rhyme="ababcdcd">
<l n="1"> Und frische Nahrung, neues Blut</l>
<l n="2" real="+---+--"> Saug' ich aus freier Welt;</l>
<l n="3" real="+---+--"> Wie ist Natur so hold und gut,</l>
<l n="4" real="----+--"> Die mich am Busen hält!</l>
<l n="5"> Die Welle wieget unsern Kahn</l>
<l n="6"> Im Rudertakt hinauf,</l>
<l n="7"> Und Berge, wolkig himmeln,</l>
<l n="8"> Begegnen unserm Lauf.</l>
</lg>42
```

Navedeni primjeri metričkog označavanja provode se na razini cjeline poetskog teksta čija je prednost jednostavnost, no nedostatak je što svako odstupanje od metričke konvencije nije označeno u točnom mjestu nastanka u tekstu. Drugi pristup je korištenje elementa <seg> s atributom @real kako bi se naznačile metričke jedinice. Ovo je primjer takvog označavanja:

```
<l n="356"> A need<seg type="foot" n="2" real="--">less a</seg>lexandrine
ends the song,</l>
<l n="357" met="--+--+--+--+--+--+--+--">
<seg n="1" real="++"> That, like </seg> a wounded snake, <seg n="4"
real="+--"> drags its </seg>
<seg n="5" real="++"> slow length </seg> along.
</l>43
```

Pri tome postupku označavanjem granica oznakom „|“ u vrijednosti @met atributa elementa <|>, omogućeno je čitatelju ili inteligentnom softveru izdvojiti točan dio vrijednosti tog atributa kao zadane vrijednosti za isti atribut elementa <seg>, označene s „-+“. Odgovarajuće vrijednosti @met atributa mogu se nalaziti i uz <div> elemente kako bi se ukazalo na nizove lokalnih varijacija temeljnoga obrasca. Također, lokalne varijacije mogu se smatrati kao aspekti realizacije umjesto konvencije te se umjesto @met atributa može koristiti @real. Takvi postupci mogu se koristiti za označavanje poprilično kompleksnih formi stihova.⁴⁴

Također, pri analizi se preporučuje i definiranje metričkih oznaka u TEI zaglavlju unutar <encodingDesc> elementa, a označavaju se elementima <metDec> i <metSym>. Element <metDec> dokumentira oznaku koja predstavlja metrički obrazac kada je naveden

⁴¹ Usp. TEI Consortium. Nav. dj., str. 213-215.

⁴² Usp. Isto, str. 214.

⁴³ Usp. Isto, str. 214-215.

⁴⁴ Usp. Isto, str. 215.

kao vrijednost @met, @real, @rhyme atributa ili bilo kojeg strukturalnog elementa metričkog teksta poput <lg>, <↳ ili <seg>. Uz taj element dolazi atribut @pattern kojim se navodi uobičajeni izraz koji definira bilo koju vrijednost koja je valjana za tu oznaku. Element <metSym> dokumentira namijenjeno značenje za određeni znak ili znakovni slijed unutar metričke oznake. Uz njega se navode atribut @value koji određuje znak ili znakovni slijed koji je dokumentiran te atribut @terminal kojim se određuje je li znak definiran u odnosu na druge znakove. Kao i ostali dijelovi zaglavlja, metričke oznake moraju biti navedene formalno ili neformalno. Pri formalnom navođenju svaki znak korišten za metričko označavanje mora biti zabilježen odgovarajućim <metSym> elementom, a u neformalnom je dovoljan samo kratki opis načina na koji je dana oznaka korištena. Opcionalni @pattern atribut može se koristiti za izražavanje pravilnog izraza koji procesor može koristiti za validaciju izraza u namjeravanoj oznaci. Pri tome se pojavljuje ograničenje kod primjene tog atributa jer svaka oznaka koja nije u skladu s njime smatra se nevažećom. Također, ako je definiran <metSym> element, svaka oznaka u kojoj su korišteni nedefinirani znakovi smatra se nevažećom. Ako su definirani i atribut @pattern i znakovi, svaki znak koji se pojavljuje isključivo unutar atributa @pattern mora biti definiran. Znakovi koji se ne podudaraju s atributom @pattern moraju biti definirani unutar <metDec> elementa. Pri takvome označavanju, mogu se koristiti znak „1“ za metričko isticanje, „2“ za metričko neisticanje, „|“ za granicu rastavljanja te „/“ za kraj retka.⁴⁵ Ovo je primjer iz TEI smjernica koji prikazuje korištenje navedenih oznaka:

```
<metDecl pattern="( (1|0)+\| |?/?)*">
<metSym value="1">metrical prominence</metSym>
<metSym value="0">metrical non-prominence</metSym>
<metSym value="|">foot boundary</metSym>
<metSym value="/">metrical line boundary</metSym>
</metDecl>46
```

Također, kada se želi koristiti više od jednog atributa @pattern, moguće je označiti više <metDec> elemenata unutar <encodingDesc> pri čemu svaki mora imati @xml:id atribut.⁴⁷

3.3. Rima

Prema Hrvatskom leksikonu, rima je glasovno ponavljanje, podudarnost na kraju dvije ili više ritmičkih cjelina, a najčešće se pojavljuje kod stihova.⁴⁸ Ona je jedno od karakterističnih

⁴⁵ Usp. Isto, str. 218-219.

⁴⁶ Usp. Isto, str. 219.

⁴⁷ Usp. Isto, str. 220.

obilježja poetskih tekstova što je prepoznala TEI zajednica i stoga je u TEI smjernicama navela upute o tome kako ju dosljedno označiti. No, kao i kod ostalih vrsta označavanja teksta TEI standardom, osoba odnosno stručnjak koji označava tekst ima određenu razinu izbora. Na početku označavanja važno je razlikovati atribut `@rhyme` i element `<rhyme>`. Atribut `@rhyme` koristi se za određivanje oblika rime, a element `<rhyme>` za označavanje riječi koje se rimuju te obilježava dio koji se rimuje unutar metričkog retka. Poput `@met` atributa koji se koristi pri metričkoj analizi, `@rhyme` atribut može se koristiti s korisnički definiranom oznakom zabilježenom `<metDecl>` elementom unutar TEI zaglavlja. No, za razliku od `@met` atributa, `@rhyme` ima zadanu oznaku pri čijem se korištenju ne treba obavezno označavati `<metDecl>` elementom. Zadana oznaka rime omogućava bilježenje obrazaca redaka koji se rimuju korištenjem temeljnih oznaka koje izdvajaju slova za označavanje tih redaka.⁴⁹

Jedan od jednostavnijih obrazaca rime pojavljuje se kod označavanja kupleta, poetskog teksta sastavljenog od dva stiha koji čine cjelinu, a povezani su upravo rimom. U tome slučaju vrijednost atributa `@rhyme` je „aa“ što znači da se par susjednih redaka rimuju:

```
<lg type="couplet" rhyme="aa">
<1>Outside in the distance a wildcat did <rhyme>growl</rhyme>
</1>
<1>Two riders were approaching and the wind began to <rhyme>howl</rhyme>
</1>
</lg>50
```

Nadalje, malo kompleksniji obrazac pojavljuje se kod skupine od četiri retka u kojoj se rimuju prvi i treći te drugi i četvrti stih. U tome slučaju vrijednost atributa je „abab“. Sljedeći još kompleksniji obrazac rime pojavljuje se kod tradicionalne Spenser strofe pri čemu je vrijednost atributa „ababbcbcc“. Dakle, takva strofa sastoji se od devet stihova te se rimuju prvi i treći, zatim drugi, četvrti, peti i sedmi te šesti, osmi i deveti. Moguće je i pojavljivanje redaka unutar skupine koji se ne rimuju te se oni označavaju s „-“ ili „X“, a ovo je primjer koji se nalazi u TEI smjernicama:

```
<lg rhyme="aa-a">
<1>Why, all the Saints and Sages who discuss'd</1>
<1>Of the Two Worlds so learnedly, are thrust</1>
<1>Like foolish Prophets forth; their Words to Scorn</1>
<1>Are scatter'd, and their Mouths are stopt with Dust. </1>
</lg>51
```

⁴⁸ Usp. Rima. // Hrvatski leksikon. URL: <http://www.hrleksikon.info/definicija/rima.html> (2015-03-21)

⁴⁹ Usp. TEI Consortium. Nav. dj., str. 216-217.

⁵⁰ Usp. Isto, str. 217.

⁵¹ Usp. Isto.

Atribut @rhyme može se pojaviti uz <lg>, <|> i uz svaki <div> element korišten za označavanje poetskih tekstova. Dakle, moguće je da se taj atribut pojavi uz element <lg> pri čemu se označava rima cjelokupne strofe te uz svaki pojedini <|> element koji se nalazi unutar njega pri čemu se označava rima pojedinog stiha. Kompleksnost i u ovome slučaju ovisi o osobi koja označava poetski tekst.⁵²

Kao što je navedeno, element <rhyme> može se koristiti za označavanje riječi, ali i dijelova riječi koji se rimuju prema određenom obrascu. Uz taj element može se koristiti atribut @label kojim se naglašava koje dijelove sheme rime predstavlja određeni niz riječi koje se rimuju. Ovo je primjer njihovog korištenja:

```
<lg type="quatrain" rhyme="abab">
<|>I wander thro' each charter'd <rhyme label="a">street</rhyme>,</|>
<|>Near where the charter'd Thames does <rhyme label="b">flow</rhyme>,</|>
<|>And mark in every face I <rhyme label="a">meet</rhyme>
</|>
<|>Marks of weakness, marks of <rhyme label="b">woe</rhyme>.</|>
</lg>
<lg rhyme="abab">
<|>In every cry of every <rhyme label="a">Man</rhyme>
</|>
<|>In every Infant's cry of <rhyme label="b">fear</rhyme>,</|>
<|>In every voice, in every <rhyme label="a">ban</rhyme>,</|>
<|>The mind-forg'd manacles I <rhyme label="b">hear</rhyme>.</|>
</lg>53
```

Iz navedenih pravila proizlazi kako se sve riječi unutar <rhyme> elemenata s istim vrijednostima njihovih @label atributa rimuju. U prethodnom primjeru se rime označene s „a“ u prvoj strofi podudaraju, ali ne i s onima u drugoj strofi koje su također označene tim slovom. Opseg je dakle, definiran najbližim prethodnim elementom za koji je definiran @rhyme atribut. Također, element <rhyme> može se pojaviti bilo gdje unutar stiha i ne mora obuhvaćati samo jednu riječ što znači da se mogu označiti veoma kompleksne unutarnje sheme rime. Ovo je primjer takve kompleksne strukture:

```
<lg rhyme="ABCCBBA">
<|>The sunlight on the <rhyme label="A">garden</rhyme>
</|>
<|>
<rhyme label="A">Harden</rhyme>s and grows <rhyme
label="B">cold</rhyme>,</|>
<|>We cannot cage the <rhyme label="C">minute</rhyme>
</|>
```

⁵² Usp. TEI by example: Tutorials - verse. Nav. dj.

⁵³ Usp. TEI Consortium. Nav. dj., str. 217.

```

<l>Wi<rhyme label="C">thin it</rhyme>s nets of <rhyme
label="B">gold</rhyme>
</l>
<l>When all is <rhyme label="B">told</rhyme>
</l>
<l>We cannot beg for <rhyme label="A">pardon</rhyme>.</l>
</lg>54

```

Također, postoje još kompleksnije strukture koje se prikazuju mehanizmom veza. Pri takvoj vrsti označavanja svaki <rhyme> element mora imati jedinstveni identifikator koji predstavlja vrijednost @xmlid atributa. Nakon što je svaka riječ koja se rimuje označena i nakon što joj je dodijeljen proizvoljan identifikator, može se koristiti <link> element kako bi se označilo koji <rhyme> elementi dijele istu rimu. Pri tome više <link> elemenata može biti grupirano unutar <linkGrp> elementa.⁵⁵

3.4. Označiteljske prakse ostalih svojstva poetskih tekstova

Neki od dodatnih elemenata u postupku označavanja poetskih tekstova su <head> kojim se često označava naslov pjesme, <epigraph> kojim se označavaju citati koji prethode pjesmi i promatraju se kao vrsta slogana te <signed> kojim se označava potpis.⁵⁶

Kod analize metaforičkog jezika uključena je interpunkcija, no analiziraju se i logičke strukture koje prelaze temeljne strukturne granice. Prvi uvjet takve vrste analize je identifikacija najmanjih struktura @xmlid atributom. Te vrijednosti kasnije se mogu koristiti za identificiranje raspona interpretativnih kategorija. One se označavaju sa , a identificira se i strukturalni opseg interpretacije s @to atributom koji označava njegov početak i @from koji označava njegov kraj. Njihove vrijednosti su vrijednosti @xmlid atributa unutar dokumenta. Također, atribut @resp koristi se za identifikaciju osobe odgovorne za interpretaciju. Povezani elementi mogu biti grupirani unutar <spanGroup> elemenata. Nadalje, atribut @type može označiti vrstu analize. Drugi pristup logičkih analiza je povezivanje tekstualnih struktura do specifičnih interpretacija. Kako bi se to postiglo, potrebno je formalno definirati interpretativne kategorije u istome dokumentu ili nekom vanjskom. Takvo označavanje radi se unutar <interp> elementa s jedinstvenim @xmlid atributom. Povezane interpretativne kategorije mogu biti grupirane unutar <interGroup> elementa. Unutar transkripcije pjesme, poveznice s interpretacijama mogu biti učinjene s

⁵⁴ Usp. Isto, str. 218.

⁵⁵ Usp. Isto.

⁵⁶ Usp. TEI by example: Tutorials - verse. Nav. dj.

@ana atributom, a njegova vrijednost uvijek mora upućivati na identifikator, unutarnji ili vanjski.⁵⁷

3.5. Primjena i projekti TEI označavanja poetskih tekstova

Razvojem TEI standarda i raznovrsnim načinima njegove primjene na poetske tekstove za različite svrhe, povećava se i broj projekata u kojima se on koristi. Jedan od većih je Projekt američkih poetskih tekstova (*American Verse Project*), a nastao je radom Sveučilišta Michigan. Glavni cilj tog projekta je razvoj digitalnog arhiva američke poezije većinom iz 19. stoljeća, iako arhiv sadrži i nekoliko tekstova iz 18. stoljeća te s početka 20. stoljeća. Pri tome postupku svaki je tekst konvertiran u digitalni oblik, a zatim označen SGML-om korištenjem TEI smjernica. Također, suradnja je ostvarena i kako bi označeni tekstovi bili dostupni široj javnosti putem interneta pa je njihovo pretraživanje i pregledavanje omogućeno na nekoliko različitih načina – jednostavnim i složenim pretraživanjem, Booleovim operatorima, indeksom riječi, bibliografskim pretraživanjem i pregledavanjem svih dostupnih tekstova. Cilj ovog projekta je i omogućavanje pristupa potrebitoj građi, najčešće znanstvenicima koji je, onda, mogu koristiti u svome radu.⁵⁸

Među značajnijima je svakako i Baza cjelovitih tekstova engleske poezije (*English Poetry Full-Text Database*), projekt koji okuplja čak 4450 djela pjesnika anglosaksonskog razdoblja do 19. stoljeća unutar strojno čitljive baze podataka. I u ovome projektu korišten je SGML prema TEI standardu. Njegov značaj je svakako velik broj djela i vremenski raspon engleske poezije pri čemu dosljedno označavanje omogućava vrijedne izvore istraživanja i poučavanja.⁵⁹

Sljedeći projekt je Britanske pjesnikinje romantizma, 1789-1832 (*British Women Romantic Poets, 1789–1832*), a nastao je radom Sveučilišta California. Njime su okupljena digitalna izdanja djela britanskih pjesnikinja od 1789. do 1832., dakle, iz razdoblja romantizma. Pri označavanju su korišteni SGML i TEI smjernice, s TEI Lite DTD-om. Tekstovi su pomno izabrani u suradnji s Uredničkim savjetodavnim odborom kojeg čine znanstvenici SAD-a i Kanade. Također, dostupni su na internetu te se mogu pregledavati u SGML, XML i HTML obliku.⁶⁰

⁵⁷ Usp. Isto.

⁵⁸ Usp. American Verse Project. URL: <http://quod.lib.umich.edu/a/amverse/> (2015-03-21)

⁵⁹ Usp. TEI. Projects using the TEI. Nav. dj.

⁶⁰ Usp. British Women Romantic Poets Project. URL: <http://digital.lib.ucdavis.edu/projects/bwrp/> (2015-03-21)

Projekt anglosaksonske poezije (*The Anglo-Saxon Poetry Project*) razvila je organizacija *ETS Solutions*, a kolaborativnim naporima okupljena je anglosaksonska poezija te raznovrsni prijevodi u digitalnom obliku dostupni na internetu. Također, tekstovi su označeni TEI standardom, a smatralo se da je taj način najprikladniji za očuvanje pjesama na dulji rok. Uspostavljeno suradničko okruženje pri tome dopušta doprinos zainteresiranih znanstvenika.⁶¹

Projekt Sveučilišta Virginia naziva *For Better for Verse* posebno se ističe jer predstavlja interaktivni alat za učenje metričkih i ritmičkih analiza na primjerima tradicionalnih engleskih stihova. Dakle, posjetiteljima interaktivne mrežne stranice omogućeno je učenje na konkretnim primjerima odabirom pjesama prema naslovu, autoru, vrsti i težini označavanja teksta uz odgovarajuća objašnjenja postupka. Poučavanje se temelji na TEI smjernicama P5, osobito na njihovom šestom poglavlju čije su temeljne upute prethodno navedene u ovome radu. Ovaj projekt svakako je koristan osobama koje označavaju poetske tekstove pomoću TEI-ja, ali i svima koji žele naučiti ovaj postupak.⁶²

Za razliku od većine projekata kojima se okupljaju poetski tekstovi određenog razdoblja, geografske pripadnosti i karakteristika, projektom Digitalni hram (*The Digital Temple*) okupljena su djela jednog pjesnika, Georgea Herberta koji je djelovao u 17. stoljeću. Nastao je u suradnji Sveučilišta Virginia, Sveučilišta North Carolina i Sveučilišta Northern Michigan. Za označavanje teksta i u ovome projektu korišten je TEI standard. Zbirka, koja je dostupna i na internetu, uključuje izvorne zapise pjesnike, slike te kritičke anotacije.⁶³

Projekt sličan prethodnom je Projekt Swinburne (*The Swinburne Project*) koji je pokrenulo Sveučilište Indiana, a okuplja djela pjesnika Algernona Charlesa Swinburnea. Cilj je bio stvoriti i omogućiti pristup visokokvalitetnim tekstovima širokog raspona literarnih i kritičkih radova Algernona Charlesa Swinburnea koji se smatra utjecajnom viktorijanskom figurom. Tekstovi ujedno ukazuju na koji način XML može biti korišten u svrhu prikaza velikih i kompleksnih dokumenata, uključujući i generirane datoteke koje su korištene za različite vizualizacije u istraživanju Swinburneovog literarnog rada. Također, projektom su korišteni različiti TEI moduli među kojima je i onaj koji se koristi kod označavanja poetskih tekstova. Ti različiti dokumenti dostupni su široj javnosti putem interneta.⁶⁴

⁶¹ Usp. TEI. Projects using the TEI. Nav. dj.

⁶² Usp. For Better for Verse. URL: <http://prosody.lib.virginia.edu/> (2015-03-21)

⁶³ Usp. The Digital Temple. URL: <http://digitaltemple.rotunda.upress.virginia.edu/> (2015-03-21)

⁶⁴ Usp. The Algernon Charles Swinburne Project. URL: <http://swinburnearchive.indiana.edu/swinburne/> (2015-03-21)

Sljedeći primjer pokazuje kako se TEI standard pri označavanju poetskih tekstova može smatrati metodom poučavanja te dostignućem koje može pomoći pri izdvajanju terminologije kod čitanja književnih djela. Naime, Kate Singer, asistentica Odsjeka za engleski jezik na fakultetu Mount Holyoke pokrenula je takav projekt u kojem su sudjelovali studenti preddiplomskog studija. Oni su pomoću TEI standarda označavali djelo pjesnikinje 19. stoljeća Melesine Trench, pod nazivom *“Laura’s Dream; or, the Moonlanders”*. Korištenjem TEI oznaka studenti su promišljali o klasičnim književnim pojmovima kao i o TEI proširivom rječniku pri čemu su se morali odlučiti za najprikladniji način formaliziranja interpretativnog čitanja. Ovim projektom saznali su o značajkama pjesništva Melesine Trench te stekli uredničke vještine i kreativnost u razvoju interpretativnog jezika izvan granica ustaljene terminologije.⁶⁵

4. Označavanje pjesama Antuna Branka Šimića pomoću TEI standarda

4.1. Uvodna razmatranja

Kako bi se na primjeru pokazalo označavanje poetskih tekstova pomoću TEI-ja, odabrane su pjesme jednog od istaknutih hrvatskih pjesnika, Antuna Branka Šimića. Njegova važnost i utjecaj na hrvatsku književnost opisani su u potpoglavlju koje slijedi. Također, za postupak označavanja teksta pomno su odabrane one Šimićeve pjesme koje sadrže specifična obilježja poetskih tekstova, ali i takva obilježja koja mogu imati sve vrste tekstova i koja se čine bitnima za postupak označavanja teksta. U narednim potpoglavljima detaljno će biti opisan postupak označavanja pjesama Antuna Branka Šimića, uz pripadajuću svrhu, ciljeve i metodologiju te raspravu o označenim poetskim tekstovima.

⁶⁵ Usp. Singer, Kate. Digital close reading: TEI for teaching poetic vocabularies. // Journal of Interactive Technology and Pedagogy 3. URL: <http://jitp.commons.gc.cuny.edu/digital-close-reading-tei-for-teaching-poetic-vocabularies/> (2015-03-21)

4.2. O poeziji Antuna Branka Šimića

Antun Branko Šimić smatra se glavnim predstavnikom ekspresionističke faze hrvatskog pjesništva, a prema brojnim književnim stručnjacima možda i najvećim hrvatskim pjesnikom.⁶⁶ Njegova darovitost očitovala se i u pisanju pripovjedne proze, književnih kritika, eseja, polemika, feljtona, rasprava i osvrti o likovnoj umjetnosti.⁶⁷ No, Šimićev život najviše je obilježila upravo poezija, kao što su i njegovi životni događaji snažno utjecali na njezino pisanje.⁶⁸

Njegove pjesme tijekom pjesničkog pravca ekspresionizma sve više poprimaju obilježja metričke slobode i intenziteta doživljavanja te sve složenijeg izražaja. Objavljene su 1920. u zbirci *Preobraženja* kojom je uspio postići željenu jedinstvenost, individualizam i besmrtnost kroz naglašenu lirsku introspekciju. U poeziji je odražavao i pronalazio utočište pri proživljavanju boli zbog spoznaje o skorašnjoj smrti, ali i siromaštva. Obilježja takve poezije su čvrsta, melodična i ritmička struktura riječi, mjera, sklad, slobodni stih i pjesnička spontanost, metaforičko izražavanje, stroga izgradnja strofa, metrički sklad, prožimanje s filozofijom. Također, vidljivo je kako postoje motivi koji se često pojavljuju u Šimićevim pjesmama, a neki od njih su: *san, vječnost, zvijezde, čežnja, duša, tijelo, žena, ljubav, smrt, bolest, strah, siromaštvo, umor, bol, noć, samoća, Bog, molitva, pjesma, djeca, jesen, oblaci, nebo, sunce, tišina, mjesečina, svjetlost, preobraženje* i drugi. Svojim radom uvelike je utjecao na hrvatsku književnost, osobito na razvoj pjesništva zbog odmaka od tradicionalnih struktura i uvođenja poetičkog moderniteta. No, pjesničko umijeće Antuna Branka Šimića nažalost prestaje 1925. zbog rane smrti u 27. godini.⁶⁹

⁶⁶ Usp. Životopis grupa. Antun Branko Šimić – Biografija. URL: <http://www.zivotopis.hr/biografija/antun-branko-simic/> (2015-05-05)

⁶⁷ Usp. Mihanović, Nedjeljko. Predgovor. // *Izabrane pjesme / Antun Branko Šimić*. Zagreb: Matica hrvatska, 2012. Str. 37.

⁶⁸ S humanističke točke gledišta, u počecima Šimićevog pisanja vidljiv je bio utjecaj Antuna Gustava Matoša, Tina Ujevića te karakteristika lirskog impresionizma. Prve pjesme dakle, obilježavaju sanjalačka nostalgija, emocionalne pjesničke slike, osobni bol, uznemirenost i sentimentalnost. No, nakon nekog je vremena napravio odmak od impresionizma te postupno počeo oblikovati prepoznatljiv stil, „izrazite unutarne stvaralačke individualnosti“. U razdoblju nakon *Hrvatske mlade lirike*, u Hrvatskoj se pojavljuju naznake ekspresionizma i utjecaji Miroslava Krležee koji izražava duhovnu uznemirenost i ekstrovertiranu senzibilnost. Šimić se tada vidljivo razvijao kao pjesnik jer se mogao izražavati osjećajima, imaginacijom i razumom pri čemu ga nije privlačio isključivo ekspresionistički stil već upravo odraz unutarnjeg stanja. Također, na njega su snažno utjecale struje njemačkog ekspresionizma, a najviše jedan od njegovih predstavnika, Herwarth Walden. Šimić je tada izrazito naglašavao kako želi postići vlastiti prepoznatljiv stil i izvornost. Taj stil gradio je i poštovanjem umjetnosti te doživljajem ljepote pri čemu je ukazivao na neprolaznost. Citirano prema: Usp. Isto, str. 12-41.

⁶⁹ Usp. Isto, str. 13-41.

4.3. Svrha, ciljevi i metodologija istraživanja

Svrha ovog istraživanja, odnosno praktičnog dijela rada je označavanje poetskih tekstova Antuna Branka Šimića pomoću TEI standarda. Nakon postupka označavanja poetskog teksta, pjesme će dobiti jasno istaknute dodane vrijednosti koje se mogu iskoristiti za daljnja istraživanja te donošenje zaključaka o radu tog istaknutog hrvatskog pjesnika. Sukladno tome, ciljevi istraživanja su:

1. Kreirati deset TEI XML dokumenata u kojima će biti označeno deset pjesama Antuna Branka Šimića – „Blagoslov žita“, „Himnos“, „Hosana“, „Konac kraljeva“, „Marija“, „Mladić“, „Post Scriptum“, „Umorstvo djeteta“, „Večernja pjesma o oblacima i zelenim jezerima“, „Zapuštena“. Pored elemenata i atributa potrebnih za označavanje strukture TEI dokumenata, u postupku označavanja teksta naglasak je stavljen na elemente i attribute koji ističu obilježja poetskih tekstova poput stihova, strofa, rime i metrike.
2. Kreirati TEI XML dokument koji će sadržavati rječnik s najčešće korištenim motivima u Šimićevim pjesmama. Ishod toga postupka je povezivanje motiva koji se usporedno nalaze i u rječniku i u pjesmama.
3. Kreirati XSL dokument koji će služiti za jednostavno prikazivanje pjesama i njihovih poveznica na spomenuti rječnik u pregledniku.⁷⁰

Metoda istraživanja se, dakle, odnosi na postupak označavanja poetskih tekstova pomoću TEI standarda, preciznije, prema šestom poglavlju (*Verse*) TEI P5 smjernica objavljenih u travnju 2015. Za potrebe provedbe postupka označavanja teksta, korišten je program Notepad++.

4.4. Opis istraživanja

Na početku istraživanja odlučeno je da zbirka pjesama „Izabrane pjesme“ Antuna Branka Šimića, u izdanju Matice hrvatske iz 2012. posluži kao izvor poetskog teksta, jer sadrži cjelokupan pregled Šimićevog pjesničkog stvaralaštva. Drugi korak uključivao je proučavanje

⁷⁰ *EXtensible Stylesheet Language* (XSL) je označiteljski jezik koji služi za prikaz XML dokumenta u pregledniku. Sastoji se od tri dijela – XSLT jezika za transformiranje XML dokumenata, XPath jezika za navigiranje kroz XML dokumente te XSL-FO jezika za njihovo formatiranje. Citirano prema: Usp. W3Schools. XSL Languages. URL: http://www.w3schools.com/xsl/xsl_languages.asp (2015-06-06) Međutim, ovim radom tema XSL-a neće se detaljno obrađivati već će se navedena datoteka kreirati kako bi se samo ukazalo na mogućnosti prikaza poetskih tekstova označenih TEI standardom. Drugim riječima, na ovaj način želi se istaći samo korisnost vizualnog prikaza kojim označena obilježja krajnjem korisniku postaju vidljivija.

specifičnih obilježja pjesama koje se nalaze unutar zbirke kako bi se odabrale one pjesme, koje će se pokazati najprikladnijima za provedbu postupka označavanja teksta. To znači da su izabrane pjesme različitih struktura i različitih metričkih obrazaca; koje imaju rimu i koje omogućuju pojavljivanje različitih obrazaca u rimovanju stihova; one koje sadrže imena, epigraf, navode, interpunkcijske znakove, uvlake, naglašene riječi, dijelove na stranom jeziku i tome slično. Na osnovi ovih kriterija odabrano je deset pjesama za provedbu navedenog postupka – „Blagoslov žita“, „Himnos“, „Hosana“, „Konac kraljeva“, „Marija“, „Mladić“, „Post Scriptum“, „Umorstvo djeteta“, „Večernja pjesma o oblacima i zelenim jezerima“ i „Zapuštena“. Također, u ovoj fazi uočeni su motivi koji se često pojavljuju u Šimićevim pjesmama, pa je odlučeno kako će se uz datoteke koje sadrže označene pjesme kreirati i rječnik motiva koji se pojavljuju u odabranim pjesmama. Treći korak bio je prepisivanje pjesama, odnosno „pretvaranje“ njihovog formata iz tiskanog u digitalni oblik. Četvrti korak uključivao je postupak označavanja pjesama pri čemu je za svaku pjesmu kreirana zasebna TEI XML datoteka. Petim korakom kreiran je rječnik motiva pjesama te su motivi bili označeni i unutar pjesama. Naposljetku, kreirana je XSL datoteka koja služi za prikaz pjesama i njihovih poveznica na rječnik u pregledniku.

Dakle, za navedenih deset pjesama Antuna Branka Šimića kreirano je deset TEI XML datoteka (Prilozi 1-10). Pažnja se pridavala označavanju strukturnih i ostalih specifičnih obilježja poetskih tekstova. *Rječnik najčešće korištenih motiva pjesama Antuna Branka Šimića* (Prilog 11) može se smatrati dodanom vrijednošću kojom su istaknute karakteristike Šimićeve poezije, a korištenjem XSL datoteke (Prilog 12) htjelo se ukazati na mogućnosti vizualne prezentacije označenih poetskih tekstova.

Najizrazitije svojstvo poetskih tekstova je njihova struktura koja se sastoji od strofa i stihova pri čemu se oni uvijek označavaju istim elementima. No, dublja analiza je već potrebna kod određivanja vrsta strofa. Kompleksnije strukture koje sadrže mnogo uvlaka također je teže označiti, a u Šimićevim pjesmama pojavljuju se manje uvlake. Najveći izazovi u postupku označavanja poetskog teksta zapravo su bili intelektualne prirode te je za njih bilo potrebno mnogo promišljanja. Ti postupci uključivali su analizu strukture i prema provedenoj analizi određivanje naziva strofa, analizu pojavljivanja rime, detaljnu metričku analizu te analizu pojavljivanja nedovršene sintakse na kraju retka i mjesta gdje metrički redak može biti podijeljen. Osim nabrojanog, u istraživanju se provela i analiza najčešće korištenih motiva u odabranim Šimićevim pjesmama.

4.4.1. Provedba postupka označavanja pjesama

Početna struktura poetskih tekstova u svim je TEI dokumentima ista. Počinje korijenskim <TEI> elementom uz atribut @xml:lang kojim je definiran hrvatski jezik. Nadalje, slijedi zaglavlje koje započinje <teiHeader> elementom, a čine ga sljedeći elementi:

- <fileDesc> koji se sastoji od <titleStmnt> unutar kojeg su <title> koji sadrži podatak o naslovu, <respStmnt> koji unutar <name> sadrži podatak o imenu i prezimenu enkodera te unutar <resp> elementa podatak o odgovornosti. Tu završava <titleStmnt> i počinje <publicationStmnt> s elementom <date> kojim je označena godina nastanka digitalne verzije. Slijedi <sourceDesc> koji sadrži podatke o izvorniku – knjizi te iz toga razloga sadržava elemente <biblStruct>, unutar njega <monogr> koji sadrži podatak o naslovu označen elementom <title>, podatak o imenu i prezimenu autora elementom <author>, <imprint> koji sadrži mjesto izdavanja <pubPlace>, naziv izdavača <publisher>, datum izdavanja <date> i <biblScope> kojim je označen broj stranice na kojoj se pojedina pjesma nalazi u izvorniku.
- <encodingDesc> sadrži deklaraciju metričke analize unutar elementa <metDecl> koji se sastoji od elemenata <metSym> kojima se pojašnjavaju značenja svakog znaka korištenog za metričko označavanje pjesama.

Nakon navedenih elemenata završava zaglavlje TEI dokumenta. Kao što je vidljivo, u njemu nisu bili uključeni elementi <profileDesc> kojim se označavaju ne-bibliografske informacije vezane uz tekst i <revisionDesc> kojim se bilježe informacije o izmjenama u označavanju jer za njima nije bilo potrebe tijekom ovog istraživanja. Te informacije mogu biti korisne ako bi poetski tekstovi postali dijelom nekog većeg projekta.

Također, struktura pjesama označena je na isti način, a započinje elementom <text> koji okuplja strukturalne elemente:

- <body> u kojem se nalazi primarni tekst te uključuje
- <div> koji označava naziv logičke cjeline i uključuje
- <head> kojim je označen naslov pjesme i
- <lg> elemente kojima su označene strofe te unutar kojih su
- <▷> elementi za označavanje pojedinih stihova.

Uz elemente <lg> dodavani su atributi @n kojim je označen broj strofe unutar pjesme, @type kojim je određena vrsta strofe te @rhyme u strofama u kojima se pojavljuje rima kako bi se

označio obrazac njezinog pojavljivanja. Ovo je primjer (Prilog 6) korištenja početne oznake elementa `<lg>` s pripadajućim atributima:

```
<lg n="1" type="katren" rhyme="abba">
```

Nadalje, i uz element `<1>` korišteni su atributi po potrebi. Atributom `@n` označen je broj stiha unutar strofe, atributom `@enjamb` stihovi na čijem se kraju pojavljuje nedovršena sintaksa, atributom `@rend` vrijednost koja pokazuje na koji način je stih uvučen i atributom `@met` označen je metrički obrazac pojedinog stiha. U nastavku, dan je primjer stiha (Prilog 7) označenog svim navedenim atributima:

```
<1 n="2" rend="indent" enjamb="da" met="Ku">zanimijemih</1>
```

Pjesma „Umorstvo djeteta“ (Prilog 8) ističe se jer sadrži dva dijela – prvi ima četiri strofe, a drugi samo jednu. Strofe koje pripadaju pojedinom dijelu označene su `<div>` elementom uz attribute `@n` kojim je označen broj dijela i `@type` kojim je označena logička cjelina, u ovome slučaju dio:

```
<div n="1" type="dio">
```

Na početku pjesme „Konac kraljeva“ (Prilog 4) pojavljuje se epigraf označen elementom `<epigraph>` unutar kojeg se nalaze:

- element `<cit>` koji u ovom slučaju služi za grupiranje,
- `<quote>` unutar kojeg se nalazi citat okružen elementima `<foreign>` jer je na francuskom jeziku i `<hi>` jer je nakošen,
- `<bib>` koji služi za označavanje bibliografskih informacija i unutar kojeg se nalazi element `<author>` koji označava ime autora.

Ovako je označen navedeni epigraf:

```
<epigraph>
  <cit>
    <quote>
      <foreign xml:lang="fra">
        <hi type="kurziv">
          <1>Je vivais à l'epoque où finissaient les rois</1>
          <1>Tour à tour ils mouraient silencieux et tristes</1>
        </hi>
      </foreign>
    </quote>
  </cit>
</epigraph>
```

```

</quote>
<bibl>
  <author>Guillaume Apollinaire</author>
</bibl>
</cit>
</epigraph>

```

Unutar pojedinih stihova elementom <pc> označeni su svi interpunkcijski znakovi koji se pojavljuju u tekstu te je atributom @type označen njihov naziv – točka, trotočje, zarez, crtica, točka sa zarezom, zagrada, upitnik i uskliknik.

Element <caesura/> pokazuje mjesto na kojem metrički redak može biti podijeljen na dijelove te stoga ima suprotno značenje od atributa @enjamb. Ovo je primjer (Prilog 1) u kojem se pojavljuje taj element:

```

<l n="2" met="P|Ds|Ks|Ks|Ds|Ks">U gustim mlazovima<pc type="točka">.</pc>
<caesura/> Sve vruće <rhyme label="b">biva</rhyme><pc
type="točka">.</pc></l>

```

Kako bi se označile izgovorene riječi, korišten je element <said>, a on se može koristiti kod pojavljivanja govora ili misli, stvarnih ljudi ili izmišljenih likova.⁷¹ Ovaj primjer (Prilog 2) pokazuje pojavljivanje govora kroz četiri uzastopna stiha:

```

<l n="1" met="Ku|Ds|E|Ks"><said><pc type="trotočje">...</pc> Tihano došla
sam evo</said></l>
<l n="2" met="P|Ds|Ks|Du"><said>Iz jednih neznanih <rhyme
label="a">strana</rhyme><pc type="zarez">,</pc></said></l>
<l n="3" met="P|Ds|Ks|Ks"><said>U plaštu klasove nosim</said></l>
<l n="4" met="P|Ks|P|Ku|Du"><said>I šipke s tananih <rhyme
label="a">grana</rhyme><pc type="trotočje">...</pc></said></l>

```

Elementom <name> označena su imena, a pripadajućim atributom @type vrsta imena (npr. osoba). U označenih deset pjesama pojavila su se imena Marija (Prilog 4) i Bog (Prilog 5) te su bili označeni na sljedeći način:

```

<name type="sila">Bog</name>
<name type="osoba">Marijo</name>

```

Od ukupno deset pjesama, u njih šest pojavljuje se rima. Osim atributa @rhyme uz element <lg> kojim je označen obrazac pojavljivanja rime na razini strofe, korišten je i element <rhyme> kojim su označene riječi koje se rimuju te atribut @label kojim je naglašen dio

⁷¹ Usp. TEI Consortium. Nav. dj., str. 73.

kojem određena riječ pripada unutar obrasca pojavljivanja rime. U primjeru (Prilog 3) koji slijedi vidljivo je kako se sve riječi na kraju stihova rimuju prema navedenom obrascu:

```
<lg n="1" type="katren" rhyme="abab">
  <l n="1" met="Ks|P|Ku|Ku|Ku">Ljeto i život<pc type="uskličnik">!</pc><pc
type="trotočje">...</pc> <caesura/> Sunčani <rhyme
label="a">dragulji</rhyme></l>
  <l n="2" met="Du|E|Ds|Ku|Ds">Sjaje se sjajem žeženoga <rhyme
label="b">zlata</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
  <l n="3" met="Ks|Ks|Ks|Ku">Pjevaju ljupko veseli <rhyme
label="a">slavuji</rhyme><pc type="točka-zarez">;</pc></l>
  <l n="4" met="P|Ks|E|Ks|Ks|Ds|Ks">S <ref
target="simic_rjecnik.xml/#pjesma">pjesme</ref> se nova radost srca <rhyme
label="b">hvata</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
</lg>
```

Nadalje, metrika je označavana atributima @met i @real; većinom atributom @met na razini stihova uz element <▷> jer nije bilo uočeno ponavljanje metričkih obrazaca, ali i na razini strofe uz element <lg> i korištenje atributa @real s elementom <▷> kada je ponavljanja bilo.

Pri tome postupku pozornost je bila usmjerena na označavanje specifičnih obilježja hrvatskog jezika. Jedno od obilježja je postojanje četiri vrste naglasaka – kratkouzlazni (primjer: *žèna*), kratkosilazni (primjer: *kùća*), dugouzlazni (primjer: *rúka*) i dugosilazni (primjer: *zlâto*) naglasak hrvatskog standardnog jezika. Također, označene su i nenaglašene riječi koje se nazivaju klitikama; postoje dvije vrste klitika. Ako se nalaze iza naglašene riječi, onda su to enklitike i čine ih:

1. nenaglašeni oblici prezenta pomoćnih glagola „biti“ i „htjeti“: *sam, si, je, smo, ste, su; ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će*; nenaglašeni oblici aorista glagola „biti“: *bih, bi, bi, bismo, biste, bi*;
2. nenaglašeni oblici ličnih zamjenica: *me, mi, te, ti, ga, nj, mu, je, joj, ju, nju, nas, nam, vas, vam, ih, im, se, si*;
3. upitna čestica „li“.

Kada se nenaglašene riječi nalaze ispred naglašene riječi, nazivaju se proklitikama koje mogu biti:

1. svi jednosložni prijedlozi poput: *u, o, na, po, pri* i drugi; neki dvosložni prijedlozi: *među, mimo, nada, poda, pokraj, preko, prema, oko*; svi prijedlozi složeni s prijedlogom „iz-“, poput: *između, iznad* i drugi;
2. sljedeći veznici: *a, i, ni, da, kad*;

3. niječna čestica „ne“.⁷²

Kako bi se odredile vrste naglasaka pojedinih riječi te prepoznale enklitike i proklitike, korišten je *Hrvatski jezični portal* koji predstavlja rječničku bazu te omogućuje uvid u osnovne gramatičke podatke, definiciju, sintagmu, frazeologiju, onomastiku i etimologiju riječi.⁷³ Također, korištena je i mrežna stranica „*Hrvatski jezik: hrvatski jezik dostupan svima*“ na kojoj su objašnjeni naglasci i pripadajući znakovi kojima se obilježavaju obje vrste klitika.⁷⁴ Najprije su, na mrežnoj stranici „*Hrvatski jezik: hrvatski jezik dostupan svima*“ identificirani znakovi naglašanih riječi da bi se mogla prepoznati vrsta naglasaka na mrežnoj stranici *Hrvatskog jezičnog portala*, a uz pregledavanje oba izvora identificirane su nenaglašene riječi.

Metrička analiza pjesama uključuje oznake pojedinih vrsta naglasaka, a one su: „Ku“ za kratkouzlazni, „Ks“ za kratkosilazni, „Du“ za dugouzlazni i „Ds“ za dugosilazni naglasak. Enklitike su obilježene oznakom „E“, a proklitike s „P“. Granica između navedenih sastavnica označena je s „|“. Nakon provedene analize, oznake su postale vrijednosti atributa @met uz pripadajuće stihove, a ovo je primjer (Prilog 9) u kojem su zastupljene sve oznake:

```
<l n="2" met="Ks|E|Ku|Ds|P|Du">Sve je bez glasa i <rhyme  
label="b">kretnje</rhyme><pc type="točka-zarez">;</pc></l>
```

Također, oznake su deklarirane navedenim elementom <metDecl> koji sadrži sedam <metSym> elemenata za pojedinu oznaku, a smješteni su unutar <encodingDesc> elementa:

```
<encodingDesc>  
<metDecl>  
  <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>  
  <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>  
  <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>  
  <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>  
  <metSym value="P">proklitika</metSym>  
  <metSym value="E">enklitika</metSym>  
  <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>  
</metDecl>  
</encodingDesc>
```

⁷² Usp. Naglasak u hrvatskome standardnom jeziku. URL: <http://hrvatskijezik.eu/naglasak-u-hrvatskome-standardnom-jeziku/> (2015-05-14)

⁷³ Usp. Hrvatski jezični portal. URL: <http://hjp.novi-liber.hr/> (2015-05-14)

⁷⁴ Usp. Naglasak u hrvatskome standardnom jeziku. Nav. dj.

Pjesma „Himnos“ (Prilog 2) jedina je u kojoj su označeni naglašeni i nenaglašeni slogovi prema primjeru iz TEI smjernica.⁷⁵ Taj je postupak podrazumijevao rastavljanje riječi na slogove, nakon čega su putem mrežne stranice *Hrvatskog jezičnog portala* određena mjesta na kojima se nalaze naglasci, odnosno naglašeni slogovi. Pri tome su naglašeni slogovi označeni s „+“, a nenaglašeni s „-“. U nastavku, dan je primjer tog postupka:

Mi-ri-še gro-žde i smi-lje
+ - - + - - + -

Nakon što je pjesma analizirana, uočeni su dominantni obrasci ponavljanja naglašanih i nenaglašanih slogova u prvoj i drugoj strofi pjesme. U trećoj strofi također postoji ponavljanje, ali ti stihovi ne čine većinu pjesme. U prvoj strofi polovica stihova ima isti metrički obrazac, a u drugoj četiri od šest stihova. Iz toga razloga atribut @met se u tim slučajevima nalazi uz element <lg>, dakle, na razini strofe, a odstupanja od tog metričkog obrasca označena su atributom @real i nalaze uz pripadajuće stihove uz element <|> (Prilog 2):

```
<lg n="2" type="sestina" rhyme="-a-abb" met="-|+-|+--|+-">
  <l n="1" real="+--|+-|-|+-"><said><pc type="trotočje">...</pc> Tihano
    došla sam evo</said></l>
  <l n="2"><said>Iz jednih neznanih <rhyme label="a">strana</rhyme><pc
    type="zarez">,</pc></said></l>
  <l n="3"><said>U plaštu klasove nosim</said></l>
  <l n="4" real="-|+-|-|+-|+-"><said>I šipke s tananih <rhyme
    label="a">grana</rhyme><pc type="trotočje">...</pc></said></l>
  <l n="5">Pjevuca tihano<pc type="zarez">,</pc> <pc type="crtica">-</pc>
    <rhyme label="b">tiše</rhyme></l>
  <l n="6">I granom smokovom <rhyme label="b">njiše</rhyme><pc
    type="točka">.</pc></l>
</lg>
```

U trećoj strofi korišten je atribut @met za svaki pojedini stih uz element <|>. Korištena je i granica sastavnica metričkog retka te je kao i u ostalim pjesmama označena s uspravnom crtom „|“. Naglašeni slogovi, nenaglašeni slogovi i granice te pripadajuće oznake su također deklarirani unutar <encodingDesc> elementom <metDec|> koji sadrži tri <metSym> elemenata za pojedinu oznaku.

Kreirana je i datoteka *simic_rjecnik.xml* (Prilog 11) u kojoj se nalazi „Rječnik najčešće korištenih motiva u pjesmama Antuna Branka Šimića“. Zaglavlje sadrži podatke kao i u dokumentima označenih pjesama, osim <encodingDesc>. Struktura je također organizirana

⁷⁵ Usp. TEI Consortium. Nav. dj., str. 213.

elementima <text>, <body> i <div>. Unos pojedinog motiva nalazi se unutar sljedećih elemenata:

- <entry> uz koji se nalazi pripadajući atribut @xml:id kako bi se motiv u rječniku mogao povezati s istim koji se nalazi u određenoj označenoj pjesmi. Tim elementom grupiraju se ostali elementi potrebni za unos motiva.
- <form> koji grupira informacije o natuknici, a u ovome slučaju sadrži element <orth> kojim je natuknica označena.
- <sense> kojim se daje značenje natuknice rječnika ili ju pobliže objašnjava, a u ovome slučaju sadrži element <usg> koji sadrži informacije o korištenju, odnosno u kojim pjesmama se određeni motiv pojavljuje.

U deset označenih pjesama identificirano je šesnaest motiva koji se često pojavljuju u Šimićevim pjesmama – *Bog, bol, dijete, jesen, nebo, noć, oblaci, pjesma, san, siromaštvo, smrt, sunce, tišina, vječnost, zvijezda, žena*. Ovo je primjer unosa motiva u rječnik (Prilog 11):

```
<entry xml:id="zvijezde">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Zvijezde</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmi "Mladić".</usg>
  </sense>
</entry>
```

Motivi koji se pojavljuju unutar pjesama označeni su elementom <ref> i atributom @target kako bi se povezali s onim u rječniku (Prilog 10):

```
<ref target="simic_rjecnik.xml/#zena">žena</ref>
```

Kreiranjem XSL datoteke (Prilog 12) ukazalo se na raznovrsne mogućnosti prikaza označenih pjesama i njihovih poveznica na rječnik.⁷⁶ Pri tome je omogućena određena razina slobode ovisno o vizualnoj interpretaciji pojedinca. Prikaz pjesama osmišljen je kroz tablicu u kojoj su unutar redaka jasno istaknute strofe, njihovi brojevi te pripadajući stihovi uz koje je također naznačen njihov broj, metrička analiza i sadržaj. Unutar sadržaja, odnosno teksta pojedinih stihova, bojom su označene riječi koje se međusobno rimuju te su kreirane poveznice na rječnik. Pojedine natuknice rječnika i objašnjenja o korištenju nalaze se unutar

⁷⁶ Objašnjavanje postupka kreiranja XSL datoteke, uključujući odgovarajuću uporabu elemenata i atributa prevazilazi granice ovog rada. XSL datoteka je kreirana s isključivim ciljem okvirmog prikaza označenih pjesama u pregledniku. Za studiozniju uporabu XSL-a u ovom smislu svakako se predlaže i novo istraživanje koje će ga obuhvatiti.

zasebnih tablica od dva retka. Iznad tablice svake pjesme i rječnika nalazi se naslov zbirke unutar koje se nalazi, naziv pjesme/rječnika te ime i prezime autora. Na Slici 1. nalazi se prikaz pjesme „Blagoslov žita“ na kojoj se vidi kako se unutar dvije ćelije kojima su označeni brojevi strofa, nalaze pripadajući brojevi stihova. Nakon njih slijede metričke oznake pojedinih riječi stihova, odnosno oznake vrste njihovih naglasaka i oznake nenaglašenih riječi. Unutar teksta pojedinih stihova od riječi „sunce“, „oblacima“, „suncu“ i „oblaka“ kreirane su poveznice na mjesto u rječniku na kojemu se ista riječ nalazi. Također, unutar strofa su crvenom bojom istaknute riječi označene oznakom rime „a“, plavom „b“, zelenom „c“ i smeđom bojom „d“.

Izabrane pjesme			
Blagoslov žita			
Antun Branko Šimić			
1	1	PKsEKsKsDsKu	Sa trećeg se brda jutros sunce proli
	2	PDsKsKsDsKs	U gustim mlazovima Sve vruće biva .
	3	DsDsPKuKsKs	Svijetli prah u tankim oblacima pliva
	4	KuDsKsPKsKuDs	Povrh cijelog polja i dolje povrh doli .
	5	KsKsDsKsKsKs	Pod šatorom bijelim misnik misu misu .
	6	KsPKuPDsEKu	Kazula ko sma u suncu se blista ,
	7	KuDsDsPDsKsKs	Zvone svete riječi i kreću glasi tisi
	8	PKuPKsDsKs	U bjelinu dana i svjetlost zraka čista .
2	1	PKsDsDuKuDu	Pa kad glasom zvonca Podizanje jave
	2	DsDsKuDuPDsDu	Dva bijela ministranta nalik na dva krina ,
	3	DsEKsPDsDsKsDs	Puk se sagne i klasje svine tanke glave ;
	4	DsKsKsDuPKsKu	Sveti čas tek zuji u uhu tišina .
	5	DuPPPDsKsPDu	Dotle ko da s bijelog oblaka s visina
	6	DuEKsDuKuPKsDs	Smiješi se neko lice dobro i oči plave ,
	7	PKsKuDsKsPDs	A dvije duge ruke prozime i bije
	8	KsPDsKsDs	Žitima i puku blagoslove dije .

Slika 1. Prikaz označene pjesme „Blagoslov žita“ opisan XSL datotekom u pregledniku.

4.5. Rasprava

Raznolikost Šimićevog pjesničkog stvaralaštva opisanog u poglavlju 4.1. *O poeziji Antuna Branka Šimića* pogodovala je postupku označavanja njegovih pjesama pomoću TEI standarda, jer su se mogla označiti obilježja karakteristična za poetske tekstove. Također, usporedbom s

tim poglavljem, u svim pjesmama su pronađeni neki od najčešćih motiva koje on koristi u svome pjesništvu, pa ih se odlučilo istaknuti unutar rječnika.

Jedno od prepoznatljivih obilježja poetskih tekstova je rima koja se pojavljuje unutar šest označenih pjesama pri čemu se može usporediti njezino pojavljivanje. Pjesma „Himnos“ primjer je u kojem se u sve tri strofe pojavljuje isti obrazac „-a-abb“. Prepoznavanje tog obrasca i njegovo označavanje u tome slučaju nije bilo toliko zahtjevno. No, u ostalim pjesmama pojavljivanje rime nije bilo jednolično. U nekim pjesmama poput „Hosana“, „Konac kraljeva“, „Mladić“ i „Večernja pjesma“ dolazi do ponavljanja obrazaca najviše dva puta, dok se unutar ostalih strofa oni razlikuju. U pjesmama „Konac kraljeva“ i „Mladić“ postoji kombinacija strofa koje imaju rimu i onih koje sadrže slobodni stih. Također, unutar strofa koje sadrže rimu pjesama „Himnos“, „Hosana“, „Mladić“ i „Večernja pjesma“ postoje stihovi koji se ne rimuju i označeni su s „-“. Vidljivo je i kako se obrasci pojavljivanja rime razlikuju po duljini, od onih kraćih označenih s „aa“ do znatno dužih poput onog u pjesmi „Blagoslov žita“ označenog s „abbacdcd“. Upravo raznolikost ovih navedenih svojstava zahtjeva usredotočenost pri označavanju teksta kako bi se mogao odrediti obrazac pojavljivanja rime, uočiti one strofe i stihove u kojima se rima ne pojavljuje te označiti riječi unutar stihova koje se rimuju pripadajućim slovom iz obrasca pojavljivanja.

Vidljivo je kako je s pojavljivanjem rime usko povezana struktura pjesama, odnosno vrste strofa i načini gradnje stihova. Pri tome postoje pjesme ujednačene strukture, poput pjesme „Himnos“ koja sadrži tri strofe *sestine* te kao što je navedeno, ima iste obrasce pojavljivanja rime. No, pjesme „Post Scriptum“, „Umorstvo djeteta“, „Marija“ i „Zapuštena“ u potpunosti su pisane slobodnim stihom. Također, u većini pjesama pojavljuje se raznolikost vrsta strofa pri čemu neke pjesme imaju čak i monostih. U pjesmama „Himnos“, „Blagoslov žita“ i „Mladić“ pojavljuju se iste vrste strofa. Uz određivanje vrsta strofa, u postupku označavanja strukture posebno se ističe pjesma „Umorstvo djeteta“ u kojoj je bilo potrebno označiti i dva dijela od kojih se pjesma sastoji te njihove pripadajuće strofe. Analiza strukture uključivala je i analizu stihova u kojima se pojavljuje nedovršena sintaksa. Ovi stihovi označavali su se atributom @enjamb, a mjesta na kojima mogu biti podijeljeni, označeni su elementom <caesura/>. Taj postupak uključivao je iščitavanje pjesama pri čemu je njihovo pojavljivanje uglavnom bilo jasno vidljivo kao kod pjesama „Hosana“, „Konac kraljeva“ i „Blagoslov žita“. U ovim pjesmama unutar pojedinih stihova završavala je jedna i počinjala druga rečenica. Između njih se, stoga, umetao element <caesura/>. No, uočavanje onih misli koje su nedovršene unutar određenih pjesmama, a pojavljuju se u „Zapuštena“, „Marija“, „Umorstvo djeteta“, „Post Scriptum“, „Mladić“, bilo je teže označiti atributom @enjamb zbog

obilježja slobodnog stiha i izostanka interpunkcije unutar cijele pjesme. Usporedbom pjesama vidljivo je i kako postoje one ujednačene strukture koje se ne moraju označavati s @enjamb i <caesura/>, poput „Himnos“ i „Večernja pjesma“ do onih u kojima je to svakako potrebno.

Još jedno obilježje poetskih tekstova zastupljenih ovim postupkom označavanja teksta je metrika pri čemu je prioritet bio označiti naglaske hrvatskog jezika te istaknuti nenaglašene riječi. Proučavanjem literature te konzultiranjem *Hrvatskog jezičnog portala* pokazano je da taj postupak može provesti i stručnjak čije područje zanimanja primarno nije hrvatski jezik i književnost. S druge strane, on zahtijeva vrijeme. Također, za postupak označavanja metrike prikazan u pjesmi „Himnos“, potrebno je vrijeme kako bi sve riječi bile rastavljene na slogove te određeno mjesto naglasaka pri čemu je poželjno koristiti *Hrvatski jezični portal*. Postupak određivanja vrsta naglasaka i klitika pokazao se izrazito korisnim u slučaju pjesama na hrvatskom jeziku. U ovom postupku nije dolazilo do ponavljanja metričkih obrazaca, pa se uglavnom označavalo na razini stihova. Izuzetak predstavlja pjesma „Himnos“ gdje je došlo do ponavljanja obrazaca pojavljivanja naglašanih i nenaglašanih slogova, pa se poetski tekst označavao i na razini strofa te atributom @real na razini stihova.

Još neki od dodatnih izazova označavanja tekstova pomoću TEI standarda bile su uvlake, govor, interpunkcijski znakovi i imena. Uvlake su bile označene u skladu s time kako je to u TEI smjernicama preporučeno za poetske tekstove, a vidljivo je kako ih Šimić koristi u pjesmama „Mladić“, „Post Scriptum“, „Umorstvo djeteta“, „Marija“ kao obilježje kojim se postiže dodana vrijednost pri njihovom čitanju. Kod označavanja govora, bilo ga je potrebno identificirati i razlikovati od ostalih TEI oznaka, primjerice za citate, riječi koje se nalaze unutar navodnih znakova i slično. No, u pjesmama „Himnos“ i „Hosana“ bilo je vidljivo kako se pojavljuje govor, dok se u pjesmi „Konac kraljeva“ pojavljuje citat. Nadalje, u nekim pjesmama pojavljuje se više interpunkcijskih znakova dok u nekima oni uopće nisu zastupljeni. Pri tome postupku bilo ih je potrebno uočiti i ujednačiti njihove nazive istih vrsta. Kao što je navedeno, pojavljuju se i imena „Bog“ i „Marija“. Izazov se pojavio kod određivanja vrijednosti atributa @type. Naime, ime Marija mogla se označiti kao osoba, no određenje Boga, dakako predstavlja mnogo kompleksniju zadaću, pa se odlučilo kako će ga se proizvoljno označiti vrijednošću „sila“. Na ovaj način do izražaja je došla subjektivna strana posla enkodera odnosno osobe zadužene za provedbu postupka označavanja teksta.

5. Zaključak

U ovome radu istaknuta su obilježja označavanja poetskih tekstova TEI standardom te je na primjeru označavanja teksta deset pjesama Antuna Branka Šimića taj postupak detaljno prikazan i opisan. Odabrane pjesme smatrale su se pogodnima za postupak označavanja teksta, jer se moglo pokazati označavanje različitih struktura, odnosno strofa i stihova, metrike i rime kao obilježja poezije, ali i onih obilježja koja se pojavljuju u svim vrstama tekstova poput imena, epigrafa, govora, interpunkcijskih znakova, uvlaka, naglašenih riječi, dijelova na stranome jeziku.

U teorijskom dijelu rada bilo je moguće dobiti uvid u razvoj TEI standarda unutar područja digitalne humanistike, a kao najvažniji događaji izdvojili su se osnutak TEI organizacije 1987. te razvoj TEI smjernica početkom 1990-ih godina. Vidljivo je i kako je nakon tih događaja postignut velik napredak te da navedena organizacija kontinuirano radi na poboljšanju TEI standarda koji je sada primjenjiv na sve raznolikije vrste tekstova. TEI standard, također, nudi različite mogućnosti označavanja pojedinih vrsta tekstova što je uočeno proučavanjem TEI P5 smjernica, baš na primjeru poetskih tekstova, jer su njima pokrivena sva bitna obilježja potrebna za njihovo označavanje i daljnje proučavanje. Upravo izdvajanje elemenata i atributa poetskih tekstova koji su opisani u teorijskom dijelu rada, bilo je polazište za njegov praktični dio. Nakon što su pjesme „Blagoslov žita“, „Himnos“, „Hosana“, „Konac kraljeva“, „Marija“, „Mladić“, „Post Scriptum“, „Umorstvo djeteta“, „Večernja pjesma o oblacima i zelenim jezerima“ i „Zapuštena“ odabrane za provedbu postupka označavanja teksta, kreirano je deset TEI XML datoteka u kojima su iste označene. Zatim je na red došlo i kreiranje TEI XML datoteke koja se odnosi na „Rječnik najčešće korištenih motiva u pjesmama Antuna Branka Šimića“ te na kraju kreiranje XSL datoteke za prikaz pjesama u pregledniku uz omogućavanje povezivanja motiva koji se javljaju u pjesmama s onima u rječniku. Uočeno je kako su najkarakterističniji postupci bili: analiza strukture, rime i metrike pjesama, analiza pojavljivanja nedovršene sintakse na kraju retka i mjesta gdje metrički redak može biti podijeljen te analiza najčešće korištenih motiva. Bitna razlika označavanja pjesama na ostalim jezicima i onih na hrvatskom jeziku bio je postupak metričke analize jer su njome označeni specifične četiri vrste naglasaka hrvatskog standardnog jezika – kratkosilazni, kratkouzlazni, dugosilazni, dugouzlazni naglasci te nenaglašene riječi, proklitike i enklitike.

Upravo sloboda u odabiru načina na koji će se pojedina obilježja teksta označiti, čine TEI standard široko primjenjivim. Također, označavanjem navedenih pjesama, vidljivo je

kako je potrebna veća suradnja stručnjaka u području kako bi se odredila okvirna pravila postupka označavanja tekstova na hrvatskome jeziku pri čemu bi ostale zastupljene specifičnosti tog jezika. Pojavljuje se i potreba za softverima koji bi postupak označavanja teksta olakšali; tu se misli, primjerice, na softvere za metričku analizu tekstova na hrvatskom jeziku koji su već dostupni *online* za neke jezike. No, prije toga je potrebno utjecati na svijest zajednice o korisnosti TEI standarda. Može se zaključiti kako je prednost koja se najviše ističe suradnja ustanova i stručnjaka različitih područja pri čemu dolazi do ispreplitanja njihova djelovanja kako bi zajedničkim naporima ostvarili dodane vrijednosti u raznolikim vrstama tekstova koji su predmet istraživanja humanističkih znanosti. Također, ispreplitanjem područja dolazi do poučavanja onih vještina potrebnih za označavanje teksta u kojima ne mora postojati jasna podjela poslova, primjerice podjela na poslove tehničkih stručnjaka koji se bave označavanjem teksta i poslove humanista. Ovim primjerom označavanja Šimićevih pjesama ukazano je na potrebu za ispreplitanjem poslova navedenih stručnjaka, jer su, konkretno u ovom istraživanju, s jedne strane - bile potrebne kompetencije za provedbu postupka označavanja teksta, a s druge, kompetencije za prepoznavanje vrsta naglasaka, strofa, rime i tome slično. Sve u svemu, konceptualna, dogovorna dostignuća poput TEI standarda uvelike mogu pridonijeti proučavanju djela utjecajnih književnika, čemu pridonose i sve brojniji svjetski projekti u području digitalne humanistike.

Literatura

1. American Verse Project. URL: <http://quod.lib.umich.edu/a/amverse/> (2015-03-21)
2. Barnard, David T.; Ide, Nancy M. The Text Encoding Initiative: flexible and extensible document encoding. // Journal of the American Society for Information Science 48, 7(1997), str. 622-628. URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=9708180455&lang=hr&site=ehost-live> (2015-03-01)
3. Bosančić, Boris. Uloga opisnih označiteljskih jezika u razvoju digitalne humanistike. // Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova 4, 1(2011), str. 65-82. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/136172> (2015-03-21)
4. British Women Romantic Poets Project. URL: <http://digital.lib.ucdavis.edu/projects/bwrp/> (2015-03-21)
5. Burnard, Lou. What is the Text Encoding Initiative. Marseille: OpenEdition Press, 2014. URL: <http://books.openedition.org/oep/679> (2015-03-21)
6. Burnard, Lou; Sperberg-McQueen, C. M. The design of the TEI encoding scheme. // Computers and the Humanities 29, 1(2005), str. 17-39. URL: http://www.researchgate.net/profile/Lou_Burnard/publication/220147673_The_design_of_the_TEI_encoding_scheme/links/53ebaeab0cf24f241f138a18.pdf (2015-03-21)
7. Chisholm, David; Robey, David. Encoding verse texts. // Text Encoding Initiative: background and context / uredili Nancy Ide i Jean Veronis. Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 1995. Str. 99-111. URL: https://www.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=SZWSAGmjBfIC&oi=fnd&pg=PA99&ots=mbcMLEilGH&sig=SdUFMZrG-WPVpcZDM4NLsXxjgi8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (2015-03-21)
8. For Better for Verse. URL: <http://prosody.lib.virginia.edu/> (2015-03-21)
9. Fraser, M. A hipertextual history of humanities computing, 1996. URL: <http://info.ox.ac.uk/ctitext/history/index.html> (2015-03-21)
10. Hrvatski jezični portal. URL: <http://hjp.novi-liber.hr/> (2015-05-14)
11. Ide, Nancy M.; Sperberg-McQueen, C. M. The Text Encoding Initiative: its history, goals, and future development. URL: <http://www.cs.vassar.edu/~ide/papers/teiHistory.pdf> (2015-03-21)
12. Metrika. // Hrvatski leksikon. URL: <http://www.hrleksikon.info/definicija/metrika.html> (2015-03-21)

13. Mylonas, M.; Renear, A. H. The Text Encoding Initiative at 10: not just an interchange format anymore - but a new research community. // *Computers and the Humanities* 33, 1/2(1999), str. 1-9. URL:
<http://link.springer.com/article/10.1023/A:1001832310939> (2015-06-08)
14. Naglasak u hrvatskome standardnom jeziku. URL: <http://hrvatskijezik.eu/naglasak-u-hrvatskome-standardnom-jeziku/> (2015-05-14)
15. Orlandi, T. Is humanities computing a discipline?, 2002.
URL: <http://computerphilologie.uni-muenchen.de/jg02/orlandi.html> (2015-03-21)
16. Poem. // *Oxford English Dictionary*. Oxford University Press, 2015. URL:
<http://www.oed.com/view/Entry/146514?redirectedFrom=poem#eid> (2015-03-21)
17. Poetry. // *Oxford English Dictionary*. Oxford University Press, 2015. URL:
<http://www.oed.com/view/Entry/146552?redirectedFrom=poetry#eid> (2015-03-21)
18. Renear, Allen H. Text encoding. // *A companion to digital humanities* / uredili Susan Schreibman, Ray Siemens, John Unsworth. Oxford: Blackwell, 2004. URL:
http://digitalhumanities.org:3030/companion/view?docId=blackwell/9781405103213/9781405103213.xml&chunk.id=ss1-3-5&toc.depth=1&toc.id=ss1-3-5&brand=9781405103213_brand (2015-03-21)
19. Rima. // *Hrvatski leksikon*. URL: <http://www.hrleksikon.info/definicija/rima.html> (2015-03-21)
20. Singer, Kate. Digital close reading: TEI for teaching poetic vocabularies. // *Journal of Interactive Technology and Pedagogy* 3. URL:
<http://jntp.commons.gc.cuny.edu/digital-close-reading-tei-for-teaching-poetic-vocabularies/> (2015-03-21)
21. Šimić, Antun Branko. *Izabrane pjesme*. Zagreb: Matica hrvatska, 2012.
22. TEI by example: Tutorials - verse. URL:
<http://www.teibyexample.org/modules/TBED04v00.htm> (2015-03-18)
23. TEI Consortium. TEI P5: Guidelines for Electronic Text Encoding and Interchange, 2015. URL: <http://www.tei-c.org/Guidelines/P5/> (2015-04-25)
24. TEI SIG on Libraries. A TEI Project: Best Practices for TEI in Libraries, 2011. URL:
<http://www.tei-c.org/SIG/Libraries/teiinlibraries/main-driver.html> (2015-03-21)
25. TEI. Projects using the TEI. URL: <http://www.tei-c.org/Activities/Projects/> (2015-03-21)
26. TEI. TEI: history. URL: <http://www.tei-c.org/About/history.xml#TEI-TEI> (2015-03-21)

27. TEI: Text Encoding Initiative. URL: <http://www.tei-c.org/index.xml> (2015-03-21)
28. The Algernon Charles Swinburne Project. URL:
<http://swinburnearchive.indiana.edu/swinburne/> (2015-03-21)
29. The Digital Temple. URL: <http://digitaltemple.rotunda.upress.virginia.edu/> (2015-03-21)
30. Unsworth, J. What is humanities computing and what is not?, 2002.
URL: <http://computerphilologie.uni-muenchen.de/jg02/unsworth.html> (2015-03-21)
31. Verse. // The Women Writers Project's guide to scholarly text encoding / urednici
Brown University Women Writers Project. Providence: Brown University, 2007.
URL:
http://www.wwp.northeastern.edu/research/publications/guide/html/verse_outline.html
(2015-03-21)
32. W3Schools. XSL Languages. URL: http://www.w3schools.com/xsl/xsl_languages.asp
(2015-06-06)
33. Životopis grupa. Antun Branko Šimić – Biografija. URL:
<http://www.zivotopis.hr/biografija/antun-branko-simic/> (2015-05-05)

Prilozi

Prilog 1 – *blagoslov_žita.xml*

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl" ?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmt>
        <title xml:lang="hrv">Blagoslov žita</title>
        <respStmt>
          <name xml:id="ib">
            <forename>Ines</forename>
            <surname>Bobinac</surname>
          </name>
          <resp>enkoder</resp>
        </respStmt>
      </titleStmt>
      <publicationStmt>
        <date when="2015">2015</date>
      </publicationStmt>
      <sourceDesc>
        <biblStruct>
          <monogr>
            <title>Izabrane pjesme</title>
            <author>
              <forename>Antun Branko</forename>
              <surname>Šimić</surname>
            </author>
            <imprint>
              <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
              <publisher>Matica hrvatska</publisher>
              <date when="2012">2012</date>
              <biblScope type="pp">128</biblScope>
            </imprint>
          </monogr>
        </biblStruct>
      </sourceDesc>
    </fileDesc>
    <encodingDesc>
      <metDecl>
        <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
        <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>
        <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
        <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
        <metSym value="P">proklitika</metSym>
        <metSym value="E">enklitika</metSym>
        <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
      </metDecl>
    </encodingDesc>
  </teiHeader>

  <text>
    <body>
      <div type="pjesma">

        <head xml:lang="hrv">BLAGOSLOV ŽITA</head>
```

```

<lg n="1" type="oktava" rhyme="abbacdcd">
  <l n="1" met="P|Ks|E|Ks|Ks|Ds|Ku">Sa trećeg se brda jutros <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#sunce">sunce</ref> <rhyme label="a">
    proli</rhyme></l>
  <l n="2" met="P|Ds|Ks|Ks|Ds|Ks">U gustim mlazovima <pc
    type="točka">.</pc> <caesura/> Sve vruće <rhyme label="b">
    biva</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
  <l n="3" met="Ds|Ds|P|Ku|Ks|Ks">Svijetli prah u tankim <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#oblaci">oblacima</ref> <rhyme label="b">
    pliva</rhyme></l>
  <l n="4" met="Ku|Ds|Ks|P|Ks|Ku|Ds">Povrh cijelog polja i dolje povrh
    <rhyme label="a"> doli</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
  <l n="5" met="Ks|Ks|Ds|Ks|Ks|Ks">Pod šatorom bijelim misnik misu
    <rhyme label="c"> misi</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
  <l n="6" met="Ks|P|Ku|P|Ds|E|Ku">Kazula ko srma u <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#sunce"> suncu</ref> se <rhyme label="d">
    blista</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
  <l n="7" met="Ku|Ds|Ds|P|Ds|Ks|Ks">Zvone svete riječi i kreću glasi
    <rhyme label="c"> tisi</rhyme></l>
  <l n="8" met="P|Ku|P|Ks|Ds|Ks">U bjelinu dana i svjetlost zraka <rhyme
    label="d"> čista</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
</lg>

<lg n="2" type="oktava" rhyme="ababbacc">
  <l n="1" met="P|Ks|Ds|Du|Ku|Du">Pa kad glasom zvonca <caesura/>
    Podizanje <rhyme label="a"> jave</rhyme></l>
  <l n="2" met="Ds|Ds|Ku|Du|P|Ds|Du">Dva bijela ministranta nalik na dva
    <rhyme label="b"> krina</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
  <l n="3" met="Ds|E|Ks|P|Ds|Ds|Ks|Ds">Puk se sagne<pc
    type="trotočje">...</pc> <caesura/> i klasje svine tanke <rhyme
    label="a"> glave</rhyme><pc type="točka-zarez">;</pc></l>
  <l n="4" met="Ds|Ks|Ks|Du|P|Ks|Ku">Sveti čas<pc type="točka-
    zarez">;</pc> <caesura/> tek zuji u uhu <rhyme label="b"><ref
    target="simic_rjecnik.xml/#tisina"> tišina</ref></rhyme><pc
    type="točka">.</pc></l>
  <l n="5" met="Du|P|P|P|Ds|Ks|P|Du">Dotle ko da s bijelog <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#oblaci"> oblaka</ref> s <rhyme label="b">
    visina</rhyme></l>
  <l n="6" met="Du|E|Ks|Du|Ku|P|Ks|Ds">Smiješi se neko lice dobro i oči
    <rhyme label="a"> plave</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
  <l n="7" met="P|Ks|Ku|Ds|Ks|P|Ds">A dvije duge ruke prozirne i <rhyme
    label="c"> bijele</rhyme></l>
  <l n="8" met="Ks|P|Ds|Ks|Ds">Žitima i puku blagoslove <rhyme
    label="c"> dijele</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
</lg>

</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 2 – *himnos.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmnt>

```

```

<title xml:lang="hrv">Himnos</title>
  <respStmt>
    <name xml:id="ib">
      <forename>Ines</forename>
      <surname>Bobinac</surname>
    </name>
    <resp>enkoder</resp>
  </respStmt>
</titleStmt>
<publicationStmt>
  <date when="2015">2015</date>
</publicationStmt>
<sourceDesc>
  <biblStruct>
    <monogr>
      <title>Izabrane pjesme</title>
      <author>
        <forename>Antun Branko</forename>
        <surname>Šimić</surname>
      </author>
      <imprint>
        <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
        <publisher>Matica hrvatska</publisher>
        <date when="2012">2012</date>
        <biblScope type="pp">124</biblScope>
      </imprint>
    </monogr>
  </biblStruct>
</sourceDesc>
</fileDesc>
<encodingDesc>
  <metDecl>
    <metSym value="+">naglašeni slog</metSym>
    <metSym value="-">nenaglašeni slog</metSym>
    <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
  </metDecl>
</encodingDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="pjesma">

      <head xml:lang="hrv">HIMNOS</head>

      <lg n="1" type="sestina" rhyme="-a-abb" met="+-|+-|+-">
        <l n="1">Miriše grožđe i smilje</l>
        <l n="2" real="+-|-|+-|+-">Tamo u našem <rhyme
          label="a">selu</rhyme><pc type="trotočje">...</pc></l>
        <l n="3">Posvuda prolazi <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#jesen">jesen</ref></l>
        <l n="4" real="-|+-|+-|-|+-">U ruhu žutu i <rhyme
          label="a">bijelu</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
        <l n="5">Plodove raznosi<pc type="zarez">,</pc> <rhyme label="b">
          daje</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
        <l n="6" real="-+|-|+-|-|+-">Dariva polja i <rhyme
          label="b">gaje</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
      </lg>
    </div>
  </body>
</text>

```

```

<lg n="2" type="sestina" rhyme="-a-abb" met="-|+-|+--|+-">
  <l n="1" real="+--|+-|-|+-"><said><pc type="trotočje">...</pc> Tihano
  došla sam evo</said></l>
  <l n="2"><said>Iz jednih neznanih <rhyme label="a">strana</rhyme><pc
  type="zarez">,</pc></said></l>
  <l n="3"><said>U plaštu klasove nosim</said></l>
  <l n="4" real="-|+-|-|+-|+--|+-"><said>I šipke s tananih <rhyme
  label="a">grana</rhyme><pc type="trotočje">...</pc></said></l>
  <l n="5">Pjevuca tihano<pc type="zarez">,</pc> <pc type="crtica">-
  </pc> <rhyme label="b">tiše</rhyme></l>
  <l n="6">I granom smokovom <rhyme label="b">njiše</rhyme><pc
  type="točka">.</pc></l>
</lg>

<lg n="3" type="sestina" rhyme="-a-abb">
  <l n="1" met="-|+-|+--|+-">Na <ref
  target="simic_rjecnik.xml/#nebo">nebu</ref> modrome eno</l>
  <l n="2" met="+-|-|+--|+-">Sjajna se prelijeva <rhyme
  label="a">duga</rhyme></l>
  <l n="3" met="-|+-|+--|+-">I svirka flauta bruji</l>
  <l n="4" met="+|+-|+--|+-">Sred malog zelenog <rhyme
  label="a">luga</rhyme><pc type="trotočje">...</pc></l>
  <l n="5" met="+|+-|+--|+-">To himnos <ref
  target="simic_rjecnik.xml/#jesen">jeseni</ref> <rhyme label="b">
  ori</rhyme> <pc type="crtica">-</pc> </l>
  <l n="6" met="-|+-|-|+-|+-">I šipak i grožđe <rhyme
  label="b">zori</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
</lg>

</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 3 – *hosana.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmt>
        <title xml:lang="hrv">Hosana</title>
        <respStmt>
          <name xml:id="ib">
            <forename>Ines</forename>
            <surname>Bobinac</surname>
          </name>
          <resp>enkoder</resp>
        </respStmt>
      </titleStmt>
      <publicationStmt>
        <date when="2015">2015</date>
      </publicationStmt>
      <sourceDesc>
        <biblStruct>
          <monogr>
            <title>Izabrane pjesme</title>
            <author>

```

```

    <forename>Antun Branko</forename>
    <surname>Šimić</surname>
  </author>
  <imprint>
    <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
    <publisher>Matica hrvatska</publisher>
    <date when="2012">2012</date>
    <biblScope type="pp">213</biblScope>
  </imprint>
</monogr>
</biblStruct>
</sourceDesc>
</fileDesc>
<encodingDesc>
  <metDecl>
    <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="P">proklitika</metSym>
    <metSym value="E">enklitika</metSym>
    <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
  </metDecl>
</encodingDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="pjesma">

      <head xml:lang="hrv">HOSANA</head>

      <lg n="1" type="katren" rhyme="abab">
        <l n="1" met="Ks|P|Ku|Ku|Ku">Ljeto i život<pc
          type="uskličnik">!</pc><pc type="trotočje">...</pc> <caesura/>
          Sunčani <rhyme label="a"> dragulji</rhyme></l>
        <l n="2" met="Du|E|Ds|Ku|Ds">Sjaje se sjajem žeženoga <rhyme
          label="b">zlata</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
        <l n="3" met="Ks|Ks|Ks|Ku">Pjevaju ljupko veseli <rhyme
          label="a">slavuji</rhyme><pc type="točka-zarez">;</pc></l>
        <l n="4" met="P|Ks|E|Ks|Ks|Ds|Ks">S <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#pjesma">pjesme</ref> se nova radost srca
          <rhyme label="b">hvata</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
      </lg>

      <lg n="2" type="katren" rhyme="abab">
        <l n="1" met="Du|Ks|Ku|Ds|Ku|Ku">Dokle sve tako bujno život <rhyme
          label="a">cvjeta</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
        <l n="2" met="P|Ks|Ks|Ks|Du|Du">S radosti dršće svakog stabla <rhyme
          label="b">grana</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
        <l n="3" met="Ds|Ks|Ks|Ku|Ds">Čuj<pc type="uskličnik">!</pc>
          <caesura/> nedaleko poklik mnoštva <rhyme label="a">
          svijeta</rhyme></l>
        <l n="4" met="Ku|E|Ds|Ku|Ku">Ori se burno<pc
          type="dvotočka">:</pc><said> Hosana<pc type="uskličnik">!</pc> <rhyme
          label="b">Hosana</rhyme><pc type="uskličnik">!</pc></said></l>
      </lg>
    </div>
  </body>
</text>

```

```

<lg n="3" type="tercet" rhyme="-aa">
  <l n="1" met="Du|E|Du|Ks|Du">Plavi se lazur poput oceana<pc
    type="točka">.</pc></l>
  <l n="2" met="P|Ks|Ks|Du|Ks">S posmijehom vedrim raskošnoga <rhyme
    label="a">ljeta</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
  <l n="3" met="P|Ks|Ds|Ks|Ds">S poklikom burnim radosnoga <rhyme
    label="a">svijeta</rhyme></l>
</lg>

<lg n="4" type="tercet" rhyme="aa-">
  <l n="1" met="Ku|Ks|Ks|Du|Ds">Nebesa šapću tiho Himnos <rhyme
    label="a">sveti</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
  <l n="2" met="Ks|Ks|Ds|Ku|P|Ks">Slavu nek brujnu gore i <rhyme
    label="a">vrleti</rhyme></l>
  <l n="3" met="Ks|Ks|Ku|Ku"><said>Gospode<pc type="zarez">,</pc>
    Tebi<pc type="uskličnik">!</pc><pc type="trotočje">...</pc>
    <caesura/> Hosana <pc type="crtica">-</pc> Hosana<pc
    type="uskličnik">!</pc></said></l>
</lg>

</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 4 – *konac_kraljeva.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmnt>
        <title xml:lang="hrv">Konac kraljeva</title>
        <respStmnt>
          <name xml:id="ib">
            <forename>Ines</forename>
            <surname>Bobinac</surname>
          </name>
          <resp>enkoder</resp>
        </respStmnt>
      </titleStmnt>
      <publicationStmnt>
        <date when="2015">2015</date>
      </publicationStmnt>
      <sourceDesc>
        <biblStruct>
          <monogr>
            <title>Izabrane pjesme</title>
            <author>
              <forename>Antun Branko</forename>
              <surname>Šimić</surname>
            </author>
            <imprint>
              <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
              <publisher>Matica hrvatska</publisher>
              <date when="2012">2012</date>
              <biblScope type="pp">187</biblScope>
            </imprint>
          </monogr>
        </biblStruct>
      </sourceDesc>
    </fileDesc>
  </teiHeader>

```

```

    </monogr>
  </biblStruct>
</sourceDesc>
</fileDesc>
<encodingDesc>
  <metDecl>
    <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="P">proklitika</metSym>
    <metSym value="E">enklitika</metSym>
    <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
  </metDecl>
</encodingDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="pjesma">

      <head xml:lang="hrv">KONAC KRALJEVA</head>

      <epigraph>
        <cit>
          <quote>
            <foreign xml:lang="fra">
              <hi type="kurziv">
                <l>Je vivais à l'epoque où finissaient les rois</l>
                <l>Tour à tour ils mouraient silencieux et tristes</l>
              </hi>
            </foreign>
          </quote>
          <bibl>
            <author>Guillaume Apollinaire</author>
          </bibl>
        </cit>
      </epigraph>

      <lg n="1" type="katren" rhyme="aabb">
        <l n="1" met="Du|Ku|Ds|Du|Du">Buknuše svuda svijetom bijesne <rhyme
          label="a">bune</rhyme></l>
        <l n="2" met="Ds|P|Du|Ku|Ks">Kraljima s glava popadaše <rhyme
          label="a">krune</rhyme></l>
        <l n="3" met="P|P|Ku|E|Ks|P|Ks|P|Ds|E|Ks">I ne oču se nitko s <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#nebo">neba</ref><pc type="točka">.</pc>
          <caesura/> Ne javi se <rhyme label="b">znamen</rhyme></l>
        <l n="4" met="Ds|P|Ku|Ku|P|Ks"> <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#bog"><name type="sila">Bog</name></ref>
          ne pretvori buntovnike u <rhyme label="b">kamen</rhyme></l>
      </lg>

      <lg n="2" type="monostih">
        <l n="1" met="P|P|Ku|E|Ks|P|Ks|Ds|Ks|Ds">I ne oču se nitko s <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#nebo">neba</ref> <pc type="točka">.</pc>
          <caesura/> <ref target="simic_rjecnik.xml/#bog"><name
            type="sila">Boga</name></ref> više nema</l>
      </lg>
    </div>
  </body>
</text>

```

```

<lg n="3" type="distih" rhyme="aa">
  <l n="1" met="P|Du|Ku|Ku|Ds|Ds|Ku">Na cijeloj zemlji zauvijek moć
    kraljeva <rhyme label="a">presta</rhyme></l>
  <l n="2" met="P|Ku|Ks|E|Ds|P|Ks|Ks">U zemlji tek se nađe za njih
    <rhyme label="a">mjesta</rhyme></l>
</lg>

<lg n="4" type="distih" rhyme="aa">
  <l n="1" met="Ku|Du|Du|Ks|E|P|Ku">Bez gospodara dvori<pc
    type="točka">.</pc> <caesura/> Nitko ih ne <rhyme
    label="a">mete</rhyme></l>
  <l n="2" met="P|Du|Ku|Ks|Ku">Na prijestoljima podvornici puše <rhyme
    label="a">cigarete</rhyme></l>
</lg>

</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 5 – *marija.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmt>
        <title xml:lang="hrv">Marija</title>
        <respStmt>
          <name xml:id="ib">
            <forename>Ines</forename>
            <surname>Bobinac</surname>
          </name>
          <resp>enkoder</resp>
        </respStmt>
      </titleStmt>
      <publicationStmt>
        <date when="2015">2015</date>
      </publicationStmt>
      <sourceDesc>
        <biblStruct>
          <monogr>
            <title>Izabrane pjesme</title>
            <author>
              <forename>Antun Branko</forename>
              <surname>Šimić</surname>
            </author>
            <imprint>
              <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
              <publisher>Matica hrvatska</publisher>
              <date when="2012">2012</date>
              <biblScope type="pp">175</biblScope>
            </imprint>
          </monogr>
        </biblStruct>
      </sourceDesc>
    </fileDesc>
  <encodingDesc>

```



```

<metDecl>
  <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
  <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>
  <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
  <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
  <metSym value="P">proklitika</metSym>
  <metSym value="E">enklitika</metSym>
  <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
</metDecl>
</encodingDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="pjesma">

      <head xml:lang="hrv">MARIJA</head>

      <lg n="1" type="kvintina">
        <l n="1" enjamb="da" met="Ku|Ds|P|Ks|Ks|Ku|Ds"><name
          type="osoba">Marijo</name><pc type="zarez">,</pc> ja u tebi gledam
          svoju majku</l>
        <l n="2" met="P|Ks|Ds">i svaku majku</l>
        <l n="3" rend="indent" enjamb="da" met="P|Ds|Ks|Ds">I ja mislim
          često</l>
        <l n="4" met="P|Ku|Ds|P|Ds|Du|Ks|E|Ds">na onaj <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#bol">bol</ref> u tvom licu što se
          javi</l>
        <l n="5" met="Ks|Ds|E|Ku|Ks|Ku|Ks|Ks">kad tvoj se porod stade
          odvrćat od tebe</l>
      </lg>

      <lg n="2" type="tercet">
        <l n="1" met="Ds|Du|P|E|Ks|Ks|E|Ku">Ja znadem da si gledajući gdje ga
          gubiš</l>
        <l n="2" met="Ku|P|Ks|E|P|Ku|Du">poželjela da nikada ga ni rodila
          nisi</l>
        <l n="3" met="P|P|E|Ks|Ks|Ks|E|Ku">i da je <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#vjecnost">vječno</ref> pod srcem ti
          osto</l>
      </lg>

      <lg n="3" type="tercet">
        <l n="1" met="P|Du|P|Ds|P|E|P|Ks|Ku">I znadem i to da si u čas
          raspinjanja</l>
        <l n="2" enjamb="da" met="Ks|Ks|Ku|Ds|Ks|Ks">više htjela život sina
          pokraj sebe</l>
        <l n="3" met="P|Ks|Ds">no mrtvog <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#bog"><name
          type="sila">Boga</name></ref></l>
      </lg>

      <lg n="4" type="tercet">
        <l n="1" rend="indent" enjamb="da" met="P|P|E|P|Ku">I da si na
          koncu</l>
        <l n="2" met="Ds|Ds|P|Ds|Ds|Ks|Ds|Du|Ks">svih muka i svih <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#bol">boli</ref> <caesura/> vidjela svoj
          poziv službenice</l>
        <l n="3" met="P|Ds|Ku|E|Ks|Du|Ku|Ku|Ku">i smjerno prignula se pred
          zakonom koji tako hoće</l>
      </lg>
    </div>
  </body>
</text>

```

```

    </div>
  </body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 6 – *mladic.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmt>
        <title xml:lang="hrv">Mladić</title>
        <respStmt>
          <name xml:id="ib">
            <forename>Ines</forename>
            <surname>Bobinac</surname>
          </name>
          <resp>enkoder</resp>
        </respStmt>
      </titleStmt>
      <publicationStmt>
        <date when="2015">2015</date>
      </publicationStmt>
      <sourceDesc>
        <biblStruct>
          <monogr>
            <title>Izabrane pjesme</title>
            <author>
              <forename>Antun Branko</forename>
              <surname>Šimić</surname>
            </author>
            <imprint>
              <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
              <publisher>Matica hrvatska</publisher>
              <date when="2012">2012</date>
              <biblScope type="pp">173</biblScope>
            </imprint>
          </monogr>
        </biblStruct>
      </sourceDesc>
    </fileDesc>
    <encodingDesc>
      <metDecl>
        <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
        <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>
        <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
        <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
        <metSym value="P">proklitika</metSym>
        <metSym value="E">enklitika</metSym>
        <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
      </metDecl>
    </encodingDesc>
  </teiHeader>

  <text>
    <body>
      <div type="pjesma">

```

```

<head xml:lang="hrv">MLADIĆ</head>

<lg n="1" type="katren" rhyme="abba">
  <l n="1" enjamb="da" met="Ku|E|Ks|P|Ds">Ima li itko u <rhyme
  label="a">svijetu</rhyme></l>
  <l n="2" met="Ds|E|E|Ks|Du">kom bi se mogo <rhyme
  label="b">obratiti</rhyme><pc type="upitnik"?</pc></l>
  <l n="3" met="Ks|Du|E|Du|Du">Od ljudi se morah <rhyme
  label="b">odvratiti</rhyme></l>
  <l n="4" met="Ks|E|Ks|Ku">Knjige me samo <rhyme
  label="a">smetu</rhyme></l>
</lg>

<lg n="2" type="katren" rhyme="-aa-">
  <l n="1" enjamb="da" met="P|Ku|Ku|Ds|P|E|Ds">Da ima barem <ref
  target="simic_rjecnik.xml/#bog"><name type="sila">Bog</name></ref>
  da mi on</l>
  <l n="2" met="Ku|P|Ku|Ds">pomogne iz ovih <rhyme
  label="a">muka</rhyme></l>
  <l n="3" enjamb="da" met="P|P|E|Ku|Du">i da mi njegova <rhyme
  label="a">ruka</rhyme></l>
  <l n="4" met="Ku|Ds|Ds">pokaže pravi put<pc
  type="uskličnik">!</pc></l>
</lg>

<lg n="3" type="katren" rhyme="-a-a">
  <l n="1" met="Ks|Ds|Ds|Ks">Al <ref
  target="simic_rjecnik.xml/#bog"><name type="sila">Boga</name></ref>
  nema više</l>
  <l n="2" met="P|Ds|P|Ku|Ds">u hramu ni izvan <rhyme
  label="a">hrama</rhyme></l>
  <l n="3" met="P|Ks|E|Ku|Ds">O zašto mi ubiste <ref
  target="simic_rjecnik.xml/#bog"><name
  type="sila">Boga</name></ref></l>
  <l n="4" met="P|Ku|E|Ds">i ostaviste me <rhyme
  label="a">sama</rhyme><pc type="uskličnik">!</pc></l>
</lg>

<lg n="4" type="katren" rhyme="--aa">
  <l n="1" enjamb="da" met="Ks|E|E|Ks|Du">Kad bih se mogao vratiti</l>
  <l n="2" met="P|Ku|P|Ku|P|Ds">u djetinjstvo<pc type="zarež">,</pc> k
  ocu i majci</l>
  <l n="3" enjamb="da" met="P|Ks|Du|Ks|Du">i biti <ref
  target="simic_rjecnik.xml/#dijete">dijete</ref> što <rhyme
  label="a">sljedi</rhyme></l>
  <l n="4" met="Ks|Ks">njihove <rhyme label="a">zapovijedi</rhyme><pc
  type="uskličnik">!</pc></l>
</lg>

<lg n="5" type="katren" rhyme="-aa-">
  <l n="1" enjamb="da" met="Ku|Ks|Ks|Ks|Du">Ovako <pc
  type="zagrada"></pc> već bljeđi od <ref
  target="simic_rjecnik.xml/#zvijezde">zvijezda</ref> <pc
  type="zagrada"></pc></l>
  <l n="2" met="Ks|E|Ds|P|Ku">mučim se dan i <rhyme
  label="a">noći</rhyme></l>
  <l n="3" met="P|Ks|E|P|Ks|Ku">i nitko mi ne može <rhyme
  label="a">pomoći</rhyme></l>
  <l n="4" met="P|Du|P|Ds|Ks|Ds">ni ljudi ni <ref
  target="simic_rjecnik.xml/#bog"><name type="sila">Bog</name></ref>
  kojeg nema</l>

```

```

</lg>

<lg n="6" type="katren">
  <l n="1" enjamb="da" met="P|Ku|E|Ks|Ks">O hoću li ikada moći</l>
  <l n="2" met="Ks|Ku|Ds|Ks">bar izreći taj očaj<pc
type="upitnik">?</pc></l>
  <l n="3" rend="indent" enjamb="da" met="Ks|Ks">il <ref
target="simic_rjecnik.xml/#vjecnost">vječno</ref></l>
  <l n="4" met="Du|E|Ku|E|Ds">usta mi ostat će nijema<pc
type="upitnik">?</pc></l>
</lg>

</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 7 – *post_scriptum.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmt>
        <title xml:lang="hrv">Post Scriptum</title>
        <respStmt>
          <name xml:id="ib">
            <forename>Ines</forename>
            <surname>Bobinac</surname>
          </name>
          <resp>enkoder</resp>
        </respStmt>
      </titleStmt>
      <publicationStmt>
        <date when="2015">2015</date>
      </publicationStmt>
      <sourceDesc>
        <biblStruct>
          <monogr>
            <title>Izabrane pjesme</title>
            <author>
              <forename>Antun Branko</forename>
              <surname>Šimić</surname>
            </author>
            <imprint>
              <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
              <publisher>Matica hrvatska</publisher>
              <date when="2012">2012</date>
              <biblScope type="pp">163</biblScope>
            </imprint>
          </monogr>
        </biblStruct>
      </sourceDesc>
    </fileDesc>
    <encodingDesc>
      <metDecl>
        <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
        <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>

```

```

    <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="P">proklitika</metSym>
    <metSym value="E">enklitika</metSym>
    <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
  </metDecl>
</encodingDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="pjesma">

      <head xml:lang="hrv"><foreign xml:lang="lat">POST
        SCRIPTUM</foreign></head>

      <lg n="1" type="distih">
        <l n="1" met="P|Du|Ds">U <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#siromastvo">siromaštvo</ref> gledah</l>
        <l n="2" met="P|Ks|P|E|Ku">i htjedoh da ga opjevam</l>
      </lg>

      <lg n="2" type="katren">
        <l n="1" enjamb="da" met="Ds|Ds|E|Ks|Ku|Ku">Al kad se dublje zagledah
          unutra</l>
        <l n="2" rend="indent" enjamb="da" met="Ku">zanimjemih</l>
        <l n="3" rend="indent" met="Ks">vidjeh<pc type="dvotočka">:</pc></l>
        <l n="4" rend="indent" met="Ks|E|Du"><hi type="ukošena slova">Bezdana
          je bijeda<pc type="uskličnik">!</pc></hi></l>
      </lg>

      <lg n="3" type="katren">
        <l n="1" met="Ks|Ku|Ku|Ks">Što posta mojom <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#pjesma">pjesmom</ref><pc
          type="upitnik">?</pc></l>
        <l n="2" rend="indent" met="Ku|Ks|Ks">jedan pogled<pc
          type="zarež">,</pc> uzdah</l>
        <l n="3" enjamb="da" met="Ks|Ku|E|Ku|Ku|Ks">Sve ostalo mi osta izvan
          <ref target="simic_rjecnik.xml/#pjesma">pjesme</ref></l>
        <l n="4" met="Ks">neopjevano</l>
      </lg>

      <lg n="4" type="monostih">
        <l n="1" met="Ds|Ku|Ks|Du">To mogu samo ćutati<pc
          type="točka">.</pc></l>
      </lg>

    </div>
  </body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 8 – umorstvo_djeteta.xml

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmnt>

```

```

<title xml:lang="hrv">Umorstvo djeteta</title>
  <respStmt>
    <name xml:id="ib">
      <forename>Ines</forename>
      <surname>Bobinac</surname>
    </name>
    <resp>enkoder</resp>
  </respStmt>
</titleStmt>
<publicationStmt>
  <date when="2015">2015</date>
</publicationStmt>
<sourceDesc>
  <biblStruct>
    <monogr>
      <title>Izabrane pjesme</title>
      <author>
        <forename>Antun Branko</forename>
        <surname>Šimić</surname>
      </author>
      <imprint>
        <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
        <publisher>Matica hrvatska</publisher>
        <date when="2012">2012</date>
        <biblScope type="pp">169</biblScope>
      </imprint>
    </monogr>
  </biblStruct>
</sourceDesc>
</fileDesc>
<encodingDesc>
  <metDecl>
    <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="P">proklitika</metSym>
    <metSym value="E">enklitika</metSym>
    <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
  </metDecl>
</encodingDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="pjesma">

      <head xml:lang="hrv">UMORSTVO DJETETA</head>

      <div n="1" type="dio">

        <lg n="1" type="tercet">
          <l n="1" met="P|Ks|Ks|Ku">U meni nešto klija</l>
          <l n="2" met="P|Ks|Du|Ks">u meni raste netko</l>
          <l n="3" met="Ds|Ds|P|Du|Ku">Najjače <ref
            target="simic_rjecnik.xml/#noc">noću</ref> u mom <ref
            target="simic_rjecnik.xml/#san">snu</ref></l>
        </lg>

        <lg n="2" type="sestina">
          <l n="1" met="Ds|Du|Ks">To raste uvijek</l>

```

```

<l n="2" met="P|Ku|Ks|P|Ks|Du|Ds|Ds">i kadikad kao da kroz cijelu
mene pline</l>
<l n="3" met="P|Ku|E|P|Ku">i ispuni me ko tjeskoba</l>
<l n="4" met="P|P|Du">i ko opasnost<pc type="točka">.</pc></l>
<l n="5" rend="indent" enjamb="da" met="P|Ku|P|Ku">O kuda da
bježim</l>
<l n="6" met="Ks|Ku|Ks|P|Ks|E|Ku|Ks|Ds">ispred onog što u meni se
mojom krvlju hrani<pc type="upitnik">?</pc></l>
</lg>

<lg n="3" type="kvartet">
<l n="1" enjamb="da" met="P|Ks|Ks|Ks">O <ref
target="simic_rjecnik.xml/#bog"><name
type="sila">Bože</name></ref><pc type="zareza">,</pc> zašto stavi</l>
<l n="2" met="P|Ku|Ku|Ku|P|Ds">u ljudski život sramotu i glad<pc
type="upitnik">?</pc></l>
<l n="3" enjamb="da" met="P|Ks|Ku|Ks|E|P|Ks|Ku">i zašto život što je
u meni prokljio</l>
<l n="4" met="Du|Ks|Ku|Ks">raste kao moja <ref
target="simic_rjecnik.xml/#smrt">smrt</ref><pc
type="upitnik">?</pc></l>
</lg>

<lg n="4" type="monostih">
<l n="1" met="P|Ks|Ks|Ks|Du|Ku|Ks">U meni svakim časom raste moja
<ref target="simic_rjecnik.xml/#smrt">smrt</ref><pc
type="točka">.</pc></l>
</lg>

</div>

<div n="2" type="dio">

<lg n="1" type="kvintina">
<l n="1" met="P|Ks">Ne tebe</l>
<l n="2" met="P|Ks|Ds|Ku|Ku|Ks|Ks">U tebi ja umorih gotovo svu
sebe</l>
<l n="3" enjamb="da" met="P|Ks|Ku|E|E|Ku|Ks">i njega koji me je
ispunio tobom</l>
<l n="4" rend="indent" met="Ks|Du">kao tamom</l>
<l n="5" met="Ks|Ks|Ku|Ks|Ks|Ks|Ks">Što sada osta meni još od mene<pc
type="upitnik">?</pc></l>
</lg>
</div>

</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 9 – *vecernja_pjesma.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmnt>

```

```

<title xml:lang="hrv">Večernja pjesma o oblacima i zelenim
  jezerima</title>
<respStmt>
  <name xml:id="ib">
    <forename>Ines</forename>
    <surname>Bobinac</surname>
  </name>
  <resp>enkoder</resp>
</respStmt>
</titleStmt>
<publicationStmt>
  <date when="2015">2015</date>
</publicationStmt>
<sourceDesc>
  <biblStruct>
    <monogr>
      <title>Izabrane pjesme</title>
      <author>
        <forename>Antun Branko</forename>
        <surname>Šimić</surname>
      </author>
      <imprint>
        <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
        <publisher>Matica hrvatska</publisher>
        <date when="2012">2012</date>
        <biblScope type="pp">130</biblScope>
      </imprint>
    </monogr>
  </biblStruct>
</sourceDesc>
</fileDesc>
<encodingDesc>
  <metDecl>
    <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="P">proklitika</metSym>
    <metSym value="E">enklitika</metSym>
    <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
  </metDecl>
</encodingDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="pjesma">

      <head xml:lang="hrv">VEČERNJA PJESMA O OBLACIMA I ZELENUM
        JEZERIMA</head>

      <lg n="1" type="katren" rhyme="abab">
        <l n="1" met="Ks|E|Ds|Ks">Poljem se smiruju <rhyme
          label="a">žita</rhyme> <pc type="crtica">-</pc> </l>
        <l n="2" met="P|Ku|P|Ks|Ks">Ne teku u <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#nebo">nebo</ref> <rhyme label="b">
          više</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
        <l n="3" met="Du|P|Ks|Ds">Gnijezda<pc type="zarez">,</pc> u žitu
          <rhyme label="a">skrita</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
        <l n="4" met="Ku|Ks|E|Ks">Umukla<pc type="točka-zarez">;</pc> sve je
          <rhyme label="b">tiše</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>

```



```

</lg>

<lg n="2" type="katren" rhyme="abab">
  <l n="1" met="Ks|Ku|Ks"> <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#oblaci">Oblaci</ref> lete <rhyme
    label="a">sada</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
  <l n="2" met="Ku|Ds|P|Ks">Visoki<pc type="zarez">,</pc> brzi i <rhyme
    label="b">smjeli</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
  <l n="3" met="P|Ku|Ku|Ks">I kako lete<pc type="zarez">,</pc> <rhyme
    label="a">pada</rhyme></l>
  <l n="4" met="P|Ds|Ku|Ds">Sa brda zvonik <rhyme
    label="b">bijeli</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
</lg>

<lg n="3" type="katren" rhyme="-aaa">
  <l n="1" met="P|Ku|Ks|Ks">I plove <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#oblaci">oblaci</ref> <pc
    type="zarez">,</pc> mrki<pc type="zarez">,</pc></l>
  <l n="2" met="Ks|Ds|Ku|Ku">Niz plave svoje <rhyme
    label="a">drume</rhyme></l>
  <l n="3" met="P|Ks|E|P|Ds|Ks">I prostru se na <rhyme label="a">crne
    hume</rhyme></l>
  <l n="4" met="Ks|Ku|Ks">Poput nejasne <rhyme label="a">šume</rhyme><pc
    type="točka">.</pc></l>
</lg>

<lg n="4" type="sestina" rhyme="ababcc">
  <l n="1" met="Ks|Ks|Ks|Ku">Poslije dok <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#oblaci">oblaci</ref> <rhyme
    label="a">leže</rhyme><pc type="zarez">,</pc></l>
  <l n="2" met="Ks|E|Ku|Ds|P|Du">Sve je bez glasa i <rhyme
    label="b">kretnje</rhyme><pc type="točka-zarez">;</pc></l>
  <l n="3" met="Ks|Ku|Ku">Samo šišmiši <rhyme label="a">bježe</rhyme><pc
    type="zarez">,</pc></l>
  <l n="4" met="Ds|P|Ks|Du">Plahi i puni <rhyme
    label="b">smetnje</rhyme><pc type="dvotočka">:</pc></l>
  <l n="5" met="Ks|Ks|P|Ds|Ku|P|Ks">Jer dolje u <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#noc">noć</ref> bezglasnu i <rhyme
    label="c">kasnu</rhyme></l>
  <l n="6" met="Ku|Ku|Ku|P|Ks">Zelena jezera tonu i <rhyme
    label="c">gasnu</rhyme><pc type="točka">.</pc></l>
</lg>

</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 10 – *zapustena.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI xml:lang="hrv">
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmt>
        <title xml:lang="hrv">Zapuštena</title>
        <respStmt>
          <name xml:id="ib">

```

```

    <forename>Ines</forename>
    <surname>Bobinac</surname>
  </name>
  <resp>enkoder</resp>
</respStmt>
</titleStmt>
<publicationStmt>
  <date when="2015">2015</date>
</publicationStmt>
<sourceDesc>
  <biblStruct>
    <monogr>
      <title>Izabrane pjesme</title>
      <author>
        <forename>Antun Branko</forename>
        <surname>Šimić</surname>
      </author>
      <imprint>
        <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
        <publisher>Matica hrvatska</publisher>
        <date when="2012">2012</date>
        <biblScope type="pp">99</biblScope>
      </imprint>
    </monogr>
  </biblStruct>
</sourceDesc>
</fileDesc>
<encodingDesc>
  <metDecl>
    <metSym value="Ku">kratkouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ks">kratkosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Du">dugouzlazni naglasak</metSym>
    <metSym value="Ds">dugosilazni naglasak</metSym>
    <metSym value="P">proklitika</metSym>
    <metSym value="E">enklitika</metSym>
    <metSym value="|">granica sastavnica metričkog retka</metSym>
  </metDecl>
</encodingDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="pjesma">

      <head xml:lang="hrv">ZAPUŠTENA</head>

      <lg n="1" type="tercet">
        <l n="1" met="P|Ds|Ks|Ku|Ds">U jednoj sobi golemoga grada</l>
        <l n="2" met="Ks|Ku|Ku|P|Ku">pokraj sirotnoga pokućstva i suđa</l>
        <l n="3" met="Du|Ds|Ku">živi mlada <ref
          target="simic_rjecnik.xml/#zena">žena</ref></l>
      </lg>

      <lg n="2" type="distih">
        <l n="1" met="Ks|Ds|P|Du|P|Ks">Svaki dan o podne i naveče</l>
        <l n="2" met="Ds|Ku|Ds|Du">uđe jedno vučje lice</l>
      </lg>
    </div>
  </body>
</text>

```

```

<lg n="3" type="katren">
  <l n="1" enjamb="da" met="P|Ks|Ku|Ku|Ks|Du">I dok <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#zena">žena</ref> stojeći po strani</l>
  <l n="2" met="Ks">čeka</l>
  <l n="3" enjamb="da" met="Ds|Du|Ks|Ku">vučje lice jelo proguta</l>
  <l n="4" met="P|Ks">i ode</l>
</lg>

<lg n="4" type="katren">
  <l n="1" enjamb="da" met="P|Ks">U <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#noc">noći</ref></l>
  <l n="2" met="Ds|Ku|Du|Ks|Ks">mlada <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#zena">žena</ref> šuti pokraj peći</l>
  <l n="3" met="Ds|Ks|Du|P|Ku|Ks"><pc type="crtica">-</pc> Pjev vatre
    šumi u <ref target="simic_rjecnik.xml/#tisina">tišini</ref> sobe <pc
    type="crtica">-</pc> </l>
  <l n="4" met="Ks|Ku|Ku|Du">nad romanom <name type="osoba">Marcela
    Prevosta</name></l>
</lg>

<lg n="5" type="katren">
  <l n="1" met="Ku|Du|Ds|P|Ku|Du">Dugo lice blijedo i bez nade</l>
  <l n="2" met="Ks|Ks|Ku|Ks">oteščalo od čitanja padne</l>
  <l n="3" enjamb="da" met="Ks|Ku|Du">nad stranice romana</l>
  <l n="4" met="P|Ks">i usne</l>
</lg>

<lg n="5" type="tercet">
  <l n="1" enjamb="da" met="P|Du|Ku|Ks|Ks">Na prozoru rastvoreni modri
    cvjetovi</l>
  <l n="2" met="Ks|Ds|P|Ds">čeznu sami u <ref
    target="simic_rjecnik.xml/#noc">noći</ref></l>
  <l n="3" met="P|Ku|Ds|Ks|Ku|Ku|P|Ks">u kojoj bliza krčma divlje šumori
    i pjeva</l>
</lg>

</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 11 – *simic_rjecnik.xml*

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<?xml-stylesheet type="text/xsl" href="xsl_datoteka.xsl"?>
<TEI>
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmt>
        <title>Rječnik najčešće korištenih motiva u pjesmama Antuna Branka
          Šimića</title>
      <respStmt>
        <name xml:id="ib">
          <forename>Ines</forename>
          <surname>Bobinac</surname>
        </name>
        <resp>enkoder</resp>
      </respStmt>
    </titleStmt>

```

```

<publicationStmt>
  <date when="2015">2015</date>
</publicationStmt>
<sourceDesc>
  <biblStruct>
    <monogr>
      <title>Izabrane pjesme</title>
      <author>
        <forename>Antun Branko</forename>
        <surname>Šimić</surname>
      </author>
      <imprint>
        <pubPlace>Zagreb</pubPlace>
        <publisher>Matica hrvatska</publisher>
        <date when="2012">2012</date>
      </imprint>
    </monogr>
  </biblStruct>
</sourceDesc>
</fileDesc>
</teiHeader>

<text>
  <body>
    <div type="rjecnik">
      <entry xml:id="bog">
        <form xml:lang="hr">
          <orth>Bog</orth>
        </form>
        <sense>
          <usg>Koristi se u pjesmama "Konac kraljeva", "Marija", "Mladić",
            "Umorstvo djeteta".</usg>
        </sense>
      </entry>
      <entry xml:id="bol">
        <form xml:lang="hr">
          <orth>Bol</orth>
        </form>
        <sense>
          <usg>Koristi se u pjesmi "Marija".</usg>
        </sense>
      </entry>
      <entry xml:id="dijete">
        <form xml:lang="hr">
          <orth>Dijete</orth>
        </form>
        <sense>
          <usg>Koristi se u pjesmi "Mladić".</usg>
        </sense>
      </entry>
      <entry xml:id="jesen">
        <form xml:lang="hr">
          <orth>Jesen</orth>
        </form>
        <sense>
          <usg>Koristi se u pjesmi "Himnos".</usg>
        </sense>
      </entry>
      <entry xml:id="nebo">
        <form xml:lang="hr">
          <orth>Nebo</orth>
        </form>
      </entry>
    </div>
  </body>
</text>

```

```

</form>
<sense>
  <usg>Koristi se u pjesmama "Himnos", "Konac kraljeva", "Večernja
    pjesma o oblacima i zelenim jezerima".</usg>
</sense>
</entry>
<entry xml:id="noc">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Noć</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmama "Umorstvo djeteta", "Večernja pjesma o
      oblacima i zelenim jezerima", "Zapuštena".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="oblaci">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Oblaci</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmama "Blagoslov žita", "Večernja pjesma o
      oblacima i zelenim jezerima".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="pjesma">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Pjesma</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmama "Blagoslov žita", "Post Scriptum".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="san">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>San</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmi "Umorstvo djeteta".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="siromastvo">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Siromaštvo</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmi "Post Scriptum".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="smrt">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Smrt</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmi "Umorstvo djeteta".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="sunce">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Sunce</orth>
  </form>
  <sense>

```

```

    <usg>Koristi se u pjesmi "Blagoslov žita".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="tisina">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Tišina</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmama "Blagoslov žita", "Zapuštena".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="vjecnost">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Vječnost</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmama "Marija", "Mladić".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="zvijezde">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Zvijezde</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmi "Mladić".</usg>
  </sense>
</entry>
<entry xml:id="zena">
  <form xml:lang="hr">
    <orth>Žena</orth>
  </form>
  <sense>
    <usg>Koristi se u pjesmi "Zapuštena".</usg>
  </sense>
</entry>
</div>
</body>
</text>
</TEI>

```

Prilog 12 – *xsl_datoteka.xsl*

```

<?xml version="1.0" encoding="utf-8"?>
<xsl:stylesheet version="1.0"
xmlns:xsl="http://www.w3.org/1999/XSL/Transform"
xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">

  <xsl:template match="/">
    <xsl:call-template name="NASLOV"></xsl:call-template>
    <xsl:call-template name="PRIKAZ"></xsl:call-template>
    <xsl:call-template name="UMORSTVO_DJETETA"></xsl:call-template>
    <xsl:call-template name="RJEČNIK"></xsl:call-template>
  </xsl:template>

  <!-- XSL predložak NASLOV -->
  <xsl:template name="NASLOV">

```

```

<xsl:param name="biblStruct_title"
select="/TEI/teiHeader/fileDesc/sourceDesc/biblStruct/monogr/title"
/>
<xsl:param name="biblStruct_author"
select="/TEI/teiHeader/fileDesc/sourceDesc/biblStruct/monogr/author"
/>
<xsl:param name="naslov"
select="/TEI/teiHeader/fileDesc/titleStmt/title" />
<table border="0">
  <tr>
    <td bgcolor="yellow"><b><xsl:value-of
select="$biblStruct_title"/></b></td>
  </tr>
  <tr>
    <td bgcolor="lightgreen"><b><xsl:value-of
select="$naslov"/></b></td>
  </tr>
  <tr>
    <td bgcolor="lightblue"><b><xsl:value-of
select="$biblStruct_author"/></b></td>
  </tr>
</table>
</xsl:template>

<!-- XSL predložak PRIKAZ -->
<xsl:template name="PRIKAZ">
  <table border="4">
    <xsl:for-each select="/TEI/text/body/div/lg">
      <tr>
        <td><xsl:value-of select="@n"/></td>
        <td><xsl:value-of select="@met"/></td>

        <td>
<table border="1" width="100%">
<xsl:for-each select="1">
  <tr>
    <td><xsl:value-of select="@n"/></td>
    <td>
<xsl:value-of select="@met"/> <br/>
  </td>
    <td>
<xsl:value-of select="@real"/> <br/>
  </td>
  </tr>
</xsl:for-each>
</table>
</td>

        <td>
<table border="1" width="100%">
<xsl:for-each select="1">
  <tr>
    <td>
<xsl:value-of select="node()"/>

<xsl:for-each select="pc">
  <!-- <xsl:value-of select="."/> -->
  <xsl:value-of select="./following::text()"/>
</xsl:for-each>

<xsl:for-each select="ref">

```

```

        <a href="{@target}" title="{@type}"><xsl:value-of
select="."/ ></a>
        <xsl:value-of select="./following::text()" />
</xsl:for-each>

<xsl:for-each select="caesura">
    <xsl:text></xsl:text>
    <xsl:value-of select="./following::text()" />
</xsl:for-each>

<xsl:for-each select="rhyme">
    <xsl:choose>
        <xsl:when test="@label='a'">
            <font color="red"><b><xsl:value-of select="."/ ></b></font>
        </xsl:when>
        <xsl:when test="@label='b'">
            <font color="blue"><b><xsl:value-of select="."/ ></b></font>
        </xsl:when>
        <xsl:when test="@label='c'">
            <font color="green"><b><xsl:value-of select="."/ ></b></font>
        </xsl:when>
        <xsl:when test="@label='d'">
            <font color="brown"><b><xsl:value-of select="."/ ></b></font>
        </xsl:when>
        <xsl:otherwise>
            <xsl:value-of select="."/ >
        </xsl:otherwise>
    </xsl:choose>
    <xsl:value-of select="./following::text()" />
</xsl:for-each>

</td>
</tr>
</xsl:for-each>
</table>
</td>

</tr>
</xsl:for-each>

</table>
</xsl:template>

<!-- XSL predložak PRIKAZ ZA PJESMU UMORSTVO DJETETA-->
<xsl:template name="UMORSTVO_DJETETA">
<table border="4">

<xsl:for-each select="/TEI/text/body/div/div/lg">
<tr>

<td><xsl:value-of select="@n" /></td>

<td>
<table border="1" width="100%">
<xsl:for-each select="1">
    <tr>
        <td><xsl:value-of select="@n" /></td>
        <td>
            <xsl:value-of select="@met" /> <br />
        </td>
    </tr>
</xsl:for-each>

```



```

</xsl:for-each>
</table>
</td>

<td>
<table border="1" width="100%">
<xsl:for-each select="1">
<tr>
<td>
<xsl:value-of select="node()"/>

<xsl:for-each select="ref">
  <a href="{@target}" title="{@type}"><xsl:value-of
select="."/></a>
  <xsl:value-of select="./following::text()"/>
</xsl:for-each>

<xsl:for-each select="pc">
  <!-- <xsl:value-of select="."/> -->
  <xsl:value-of select="./following::text()"/>
</xsl:for-each>

</td>
</tr>
</xsl:for-each>
</table>
</td>

</tr>
</xsl:for-each>

</table>
</xsl:template>

<!-- XSL predložak RJEČNIK -->
<xsl:template name="RJEČNIK">
<xsl:for-each select="//entry">
  <a name="{@xml:id}" id="{@xml:id}"></a>
  <table border="1">
  <tr>
  <td><b><xsl:value-of select="form/orth"/></b></td>
  <td></td>
  </tr>
  <tr>
  <td></td>
  <td><xsl:value-of select="sense/usg"/></td>
  </tr>
  </table>
  <br/>
</xsl:for-each>

</xsl:template>

</xsl:stylesheet>

```